N°. 21. Donderdag 6 Augustus 1903 3de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling*. f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05
Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels .	- 0.09
» » » 1000 » .	- 0.08
» » » 3000 » .	- 0.07

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan den *Voorzitter*, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, **7a Heerengracht** of aan den *Secretaris*, M. A. VAN HEEKEREN, **791 Loosduinscheweg**, beiden Den Haag.

Voor de **Administratie**, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **109 Laan Copes v. Cattenb.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" ***Haagpoort 4***, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Weekblad toegezonden.

De ondergeteekende ....
wonende te .... *wenscht*
donateur-trice / lid *te worden der Vereeniging* „Oost en West" *tegen een jaarlijksche contributie van*
f ....
.... den 190
Handteekening:
Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.

Aan de Leden der Nederlandsch-Indische Vereeniging „Oost en West" en aan hen, die reeds lid waren van de Vereeniging O. en W. in Nederland.

M. M.,

Nadat uit de Afdeeling Nederlandsch-Indië van onze Vereeniging, door noodig-geworden afscheiding, de Ned.-Indische zustervereeniging was ontstaan, stelden wij aan haar bestuur voor, om voor alle leden in Indië een abonnement te nemen op «Het Koloniaal Weekblad» het orgaan der Moeder-vereeniging, doch financieele en administratieve overwegingen waren, naar men ons mededeelde, oorzaak, dat ons voorstel niet kon worden aangenomen. Het bestuur gaf ons echter den raad, om U ieder persoonlijk tot een abonnement uit te noodigen en dan per postquitantie over het bedrag der abonnementsgelden te beschikken.

Wij volgen nu dien raad op en in de overtuiging, *dat alle leden der Ned.-Ind. Vereeniging «Oost en West» genoeg belang zullen stellen in het doen en laten der Nederlandsche Vereeniging en in hare pogingen om in het moederland belangstelling te wekken voor de overzeesche bezittingen en koloniën*, om zich daarvoor eene uitgave te getroosten van 20 cents per maand, hebben wij op U allen als abonné's gerekend en zenden U geregeld het Weekblad toe. Wij weten zeer goed, dat veel van hetgeen voorkomt in de «Oost-Indische berichten» U waarschijnlijk al bekend is, doch geheel anders is dit, om van de hoofdartikelen, de bestuurs-mededeelingen en de ingezonden stukken niet te spreken, o. a. met de West-Indische rubriek en berichten uit Vreemde Koloniën, waarvoor wij speciale, degelijke medewerkers hebben. Met 1 October zullen wij per postwissel over het geld beschikken.

Het abonnement zal voor hen, die het blad tot heden nog niet ontvingen, dit jaar slechts op de helft worden berekend.

En om nu het bedrag uwer bijdrage tot een minimum te kunnen brengen, zullen wij U ook als leden onzer Vereeniging beschouwen, dan zijn de jaarlijksche kosten voor het blad slechts f 2.50 (terwijl ons de verzendingskosten alleen, reeds op f 1.20 per jaar komen te staan), tenzij men meer wenscht bij te dragen, hetgeen volgens onze statuten, art. V. geoorloofd is en men hiervan vóór 1 October a. s, bericht zendt aan den Secretaris van het Hoofdbestuur, Theresia-straat 8, den Haag.

Wij hopen en vertrouwen, dat onze opvatting in deze Uw instemming zal wegdragen en zulks te meer omdat wij door opname van hetgeen wij daaromtrent uit Indië vernemen, steeds zullen trachten voor Europa ook het orgaan te blijven der Nederlandsch-Indische Vereeniging «Oost en West».

Ook herhalen wij hier een oproep aan belangstellenden, in Oost- en West-Indië reeds vroeger gedaan, hun dringend verzoekende mede te willen werken aan het Koloniaal Weekblad. Juist artikelen, direct uit Indië geschreven; feuilletons, waarin land en volk door U worden geschetst, zullen de waarde van ons orgaan, als voorlichter van het moederland, zeker aanzienlijk verhoogen.

Wij hebben de eer met de beste gevoelens en met de meeste hoogachting te zijn, namens het Hoofdbestuur der Vereeniging,

het Dag. Bestuur:
N. VAN ZUYLEN—TROMP, *Presidente.*
G. A. SCHERER, *Vice-president.*
G. P. H. H. GONGGRIJP, *Penningmeester.*
L. P. F. SCHIMPF, *Secretaris.*

Mededeelingen.

I. Van de Commissie tot bevordering van *Nijverheid, Kunstnijverheid* en *Huisvlijt.*

Bij Koninklijk Besluit van 3 Augustus werd de oprichting der Naamlooze Vennootschap „*Boeatan*" ingewilligd.

Voorloopige maatregelen zijn reeds getroffen om binnen korten tijd op zeer gunstigen stand de permanente tentoonstelling met verkoop en nabestelling en de monsterkamer te openen. Nadere berichten hieromtrent hopen wij in een volgend nummer van dit blad te kunnen geven.

MAAMLIJST van leden, toegetreden tot de Vereen. „Oost en west", in de maand Juli.

	Naam	Woonplaats	Bedrag	
Heer	P. A. E. Heyman,	Breda	f 1.50	lid.
„	A. Pennock	„	„ 1.50	„
„	I. Ch. A. Beuneker	„	„ 1.50	„
„	M. C. Dannenborgh	Brussel	„ 3.—	„
„	D. Hoetink	's Gravenhage	„ 5.—	Don.
„	H. J. van Beek	„	„ 1.50	lid.
„	J. van Soest	„	„ 3.—	„
„	M. A. Veit	„	„ 1.50	„
„	F. de Bruin	„	„ 1.50	„
„	C. L. Drossaers	„	„ 1.50	„
„	H. F. C. Berckenkamp	„	„ 2.—	„
„	F. J. Pagalotti	„	„ 1.50	„
„	J. P, G. Kruijt	„	„ 1.50	„
Mr.	E. Zorab	„	„ 3.—	„
Mevr.	A. toe Water geb. Prins	„	„ 1.50	„
Heer	J. W. Doyer	Leiden	„ 3.—	„
Mr.	I. J. Dermout	„	„ 1.50	„
Ds.	H. J. Offerhaus	Meersen (Limb.)	?	„
Heer	E. Bangert	Scheveningen	„ 5.—	don.
Ds.	J. J. van den Broek	Zutphen	„ 2.50	lid.
Heer	J. J. Wijtenburg	„	„ 1.50	„

Aan Donat., Leden en Abonn., die verhuizen, of het Weekblad niet geregeld ontvangen, wordt verzocht hiervan kennis te geven aan den Administrateur, Laan Copes van Cattenburg 109, den Haag.

Het Verslag over den Waters- en Voedings-nood in de Residentie Semarang.

Zooals wij in ons vorig nummer beloofden, geven wij thans eenige beschouwingen ten beste naar aanleiding van het in hoofde genoemd verslag.

In de eerste plaats zij in herinnering gebracht, dat bij Gouvernementsbesluit van den 2den Juli 1902 no. 8 eene commissie werd ingesteld:

1°. Tot het opmaken van een grondig rapport omtrent de oorzaken, eerste openbaring, ontwikkeling en den tegenwoordigen omvang van den in de residentie *Semarang* heerschenden nood en den huidigen toestand in de door dien nood geteisterde gedeelten in gemeld gewest, zoomede omtrent het nut door de tot leniging van dien nood beschikbaar gestelde gelden gesticht.

En voorts:

2°. Tot het indienen van op dat rapport gebaseerde voorstellen, welke blijvende voorzieningen ten doel hebben, voor die gedeelten der bovenbedoelde geteisterde streken, waar zonder zulke praeventieve maatregelen, de daar tegenwoordig heerschende nood, niet anders dan van chronischen aard kan zijn of worden.

In die commissie werden benoemd, als voorzitter: de Resident van *Semarang*, tot leden: de ingenieur 1ste kl. *J. C. Heyning*, de assistent-resident *H. G. Heyting*, de ambtenaar bij 's lands plantentuin *Dr. J. van Breda de Haan* en tot secretaris: de assistent-resident *C. J. Hasselman.*

Die commissie heeft blijkbaar hard gewerkt, want reeds bij brief van 20 December 1902 bood zij haar lijvig rapport den Indischen landvoogd aan.

Omtrent het verslag zegt zij in haren brief het ondervolgende:

«Het Verslag is verdeeld in twee gedeelten.
«Het Eerste Gedeelte geeft een algemeen over-
«zicht van den toestand in de noodlijdende streken
«in vroegere jaren en thans, van de wording en
«ontwikkeling van den nood in de laatste jaren,
«van de maatregelen, die genomen zijn om aan
«dien nood te gemoet te komen, van de oorzaken,
«waaraan de nood, naar het oordeel der com-
«missie toegeschreven behoort te worden en van
«de maatregelen, die genomen zouden kunnen
«worden om herhaling in de toekomst, voor zoo-
«veel mogelijk, te voorkomen.

«Aan het slot van dat Eerste Gedeelte, zijn de
«*Eindvoorstellen* opgenomen, welke de commissie
«in verband met de resultaten van het gehouden
«onderzoek, gemeend heeft aan het oordeel van
«Uwe Excellentie te moeten onderwerpen.

«Het tweede gedeelte van het Verslag is meer
«van technisch-waterbouwkundigen aard en be-
«helst eenige afzonderlijke Nota's van het lid der
«commissie den Hoofdingenieur *J. C. Heyning* en
«van andere ingenieurs, betreffende irrigatie en
«waterafvoer. De eindconclusies, waartoe de com-
«missie, na kennisname en bespreking van die
«Nota's gekomen is, met betrekking tot de beide
«aangelegenheden, (de oorzaken en de te nemen
«maatregelen) zijn opgenomen in het Eerste Ge-
«deelte van het Verslag».

Wij hebben tot nog toe alleen van dit Eerste Gedeelte kennis genomen, doch dewijl het Tweede, volgens de inhoudsopgave, niet anders bevat dan technische nota's van twee waterstaatsingenieurs, is dit voor ons geen belemmering om de kern van het Verslag reeds nu te bespreken.

Wij zullen dit doen aan de hand der eerste alinea hierboven aangehaald, doch maken in zooverre hierop eene uitzondering, dat wij in de eerste plaats, naar aanleiding van eene ons toegezonden nota van een der leden onzer vereeniging, zullen nagaan, in hoeverre de hoogst ernstige toestand, waartoe het in het Semarangsche gekomen is, zou te wijten zijn aan uit optimisme voortkomende onachtzaamheid en gemis aan krachtig initiatief van het civiel bestuur.

In de Indische bladen is over die vraag veel geschreven, en dit nog na het publiek worden van het verslag, bij name in het *Soerabajasch Handelsblad* van 16 en 19 Mei j.l. en in de *Locomotief* van 23 Mei j.l. Men heeft ons zelfs verzocht om het «van Dag tot Dag» van 23 Mei uit laatstgenoemd blad in zijn geheel in het onze over te nemen, maar aangezien wij ons ten strengste wenschen te houden, ook aan dat deel van ons program, dat ons voorschrijft personenstrijd uit onze kolommen te weren, hebben wij gemeend aan dat verzoek niet te moeten voldoen.

Het Eerste Deel van het Verslag is afgedeeld in zes *Hoofdstukken.*

I. *Plaatselijke beschrijving der noodlijdende streken.*
II. *Geschiedenis van de noodlijdende streken.*
III. *Eerste openbaring, ontwikkeling en beschrijving van den tegenwoordigen toestand.*
IV. *Nut der genomen maatregelen.*
V. *Beschouwingen over de oorzaken van den tegenwoordigen toestand en over de maat-*

FEUILLETON.

INDIË (zonder de Engelschen).

VERTAALD NAAR PIERRE LOTI.

Bij den Maharajah van Travancore.

Op weg naar Travancore, moest ik in het dorp Palancota overnachten. Om de muskieten en nachtvlinders te verjagen, hebben mijne bronskleurige dienaren aldoor groote waaiers heen en weder bewogen. Het kleine Inlandsche huisje, dat heel oud en heel wit is, en waarin men slaapt met de deuren en vensters wijd open, wordt bij het morgengloren terstond geheel verlicht, het vangt de eerste blijde zonnestralen op. Men ontwaakt bij helder daglicht. De voorgalerij, frisch met dauw besprenkeld, is een heerlijk toevluchtsoord, met hare sneeuw wit gekalkte wanden en hare stevige, onregelmatig gebouwde pilaren, waaromheen zich de jasmijn slingert.

Rondom mij: niets dan velden, landelijke kalmte, paradijsachtige morgenstilte. Men zou haast zeggen, dat men op een mooien, rustigen September-ochtend in het zuiden van Frankrijk de zon zag schijnen op een eenigszins verdroogd en kwijnend herfstlandschap. Hier ziet men geen groote palmen, niet zoo uitbundig veel groen als op Ceylon; slechts middelmatige boomen met niet al te veel bladeren, gelijkende op die onzer bosschen; gemaaide velden, boomgaarden, bekoorlijke, goed onderhouden paden, voerende door gladgeschoren grasvlakten; verderop worden tusschen de takken de helder witte muren zichtbaar der zorgvuldig gekalkte huisjes. Ik bekijk dit alles, en verwonder mij er over, tafereelen om mij heen te zien, die zooveel overeenkomst hebben met die uit mijne kinderjaren.

Er zijn zelfs musschen, heel gewone musschen, gelijkende op die, welke onder onze daken nestelen; alleen zijn zij, zooals trouwens alle dieren in Indië, volstrekt niet bang voor de menschen (omdat die hun nimmer kwaad doen). Zij vliegen niet weg, als ik hen nader; dit is voor mij iets ongewoons.

Ik raak in gepeinzen over mijn land verdiept. . . . . .

. . . .

Maar duizend kleinigheden leiden mij van mijne droomerijen af: Een bijna naakte voorbijganger, met zijn fijn besneden, donkerkleurig gelaat, die zonder geruisch te maken, rakelings langs de grasplanten op den weg loopt; een colibri, die als een schitterende edelsteen tusschen de grijze musschen-massa afsteekt; een meisje van zes jaar, met een boodschap uit het dorp naar mij toegezonden, wier langwerpige, donkere oogen voor mij een raadselachtige uitdrukking hebben en wier trillende neusvleugeltjes doorboord zijn met gouden spelden, waaraan kleine robijnen, als bloeddruppeltjes.

Maar in de verte komt er toch iets vreemds, iets verontrustends in dit ons zoo eigen landschap, uit de boomen te voorschijn: een hoekje van een Bramaansch kerkportaal, een stuk van een pyramide van goden en monsters; een tempel van Vishnoe, daarginds in het bosch verborgen.

In het middaguur dringt er werkelijk te veel warmte en licht in het witte huisje binnen, niettegenstaande de schaduw der omringende boomen.

Rondom mij, in de kleine boomgaarden, op het verdorrende gras, valt een scherp, een àl te schel licht; dit overtreft nu onzen meest schitterenden zuidelijken September-zonneschijn. Overal is het doodstil geworden. Geen voorbijganger meer langs de paden. De groote waaiers zijn tot rust gekomen en de Inlandsche dienaren, die hen in beweging brachten, leggen zich te slapen. Alles zwijgt en is beweegloos. Alleen de raven, die geen dutje schijnen te doen, komen in mijn kamer en vliegen om mij heen; te midden dezer verstijvende hitte hoort men niets anders, dan hun getrippel en het zijdeachtig geritsel hunner vleugels. . . . . .

Toen, opeens mij herinnerende, dat het bijna Kerstmis is, maakt zich eene groote droefheid van mij meester over het onveranderlijk mooie weer, een zielsbedroefdheid over dezen eeuwigdurenden zomer. . . . . .

. . . .

Daar komen de rijtuigen aan, die mij in ongeveer twee dagen, zullen brengen naar Travancore, waarheen 'k tijgen wil. Het zijn Inlandsche karretjes in den vorm van dood kisten, waar men van achter inkruipt, en waarin men noodzakelijk liggend vervoerd wordt, op den schommelenden tred der buffels. Voor mijn karretje zijn er een paar witte beesten met blauw-geverfde horens; die voor mijne bedienden zijn bruin, met koperen ringen om de horens.

In afwachting van den zonsondergang, strekken onze vier buffels zich in het gras uit, zoo vreedzaam, loom en goedig als zij zijn!

***

Om drie uur vertrekken wij. De zon schijnt nog fel. In mijn met tapijten en matten behangen karretje, waarvan het gewelf te laag is om er rechtop in te kunnen zitten, vlij ik mij neder als een gewonde, die vervoerd moet worden, en terstond zetten mijne buffels zich al hortende in beweging en brengen mij in een schommeling, die ik twee nachten lang, zonder ophouden, moet verduren. Mijn gespan, zoowel dieren als voerlieden, verandert om het uur, want langs den weg zijn aangewezen wisselplaatsen. Dit is de eenige verbindingsweg in het zuiden, tusschen oostelijk Indië, waar ik nu ben en Travancore, waarheen ik mij begeef.

Dit gelukkige „Land van weldadigheid", heeft nog geen spoorweg, om het parasiten aan te brengen en zijne rijkdommen naar den vreemde uit te voeren; aan den noordkant heeft het gemeenschap met het kleine rijk Cochin, door middel van schuitjes, langs een reeks van kanalen en kleinere meren, maar overal elders is zij voor aanraking van buiten gevrijwaard, dank zij weldadige, natuurlijke grenzen.

Ten Westen een zee zonder haven, een ontoegankelijk strand, waarop steeds branding staat en ten Oosten het Ghatgebergte, als 't ware de ruggestreng van Indië, een uitstekende wachtpost door zijne rotsachtige toppen, zijn wouden en zijn tijgers.

. . . .

Tusschen twee rijen boomen in, doortrekken wij eenzame uitgestrektheden, waar palmen slechts schaars voorkomen; hier en daar enkele schrale rijstvelden en katoenaanplantingen; anders niets dan woestenij, overal woestenij, thans door de avondzon verlicht.

. . . .

***

Den volgenden morgen vroeg wordt ik met groote hoffelijkheid gewekt; wij zijn in het dorp Nagercoil, waar ik den dag door moet brengen, om eerst tegen zonsondergang verder te kunnen trekken. De bergketen, dien ik gisteren vóór mij op den weg tegen het avondrood afgeteekend zag,

regelen, die genomen zouden kunnen worden, ter voorkoming van chronische herhaling.

VI. *Eindvoorstellen.*

Van al die, tot het verkrijgen eener grondige kennis van den toestand en tot het zich vormen van een goed begrip van hetgeen tot herstel zal moeten gedaan worden, even nuttige hoofdstukken, hebben wij voor wat ons eerste doel is, alleen het IIIde noodig en dewijl ook dit deel van het Verslag nog 30 lange bladzijden beslaat, zullen wij daaruit kiezen het district, waar de nood zich het eerst voor de Regeering heeft geopenbaard, het district *Grogol* van de afdeeling *Semarang*.

Wij lezen hieromtrent op blz. 71 en volgende:

> Zooals uit de plaatselijke beschrijving in Hoofdstuk I is gebleken heeft de natuurlijke gesteldheid van den bodem in dit district, in verband met de bedijking van de *Toentang*-rivier er toe geleid dat reeds van oudsher hier in den Westmoesson geregeld overstroomingen plaats hebben. Deze zijn erger geworden sinds de waterverdeeling bij *Wonosalam* door achteruitlegging der dijken gewijzigd is, het bed der *Toentang*-rivier in *Demak* geleidelijk is opgeslibd en de natuurlijke afvoerkanalen in *Grogol* (kali *Kontrakt* en kali *Wonokerto*) alsmede het Prauwvaartkanaal niet meer voldoende capaciteit hebben om in den West-moesson het terreinwater af te voeren naar zee 1).
>
> Den 11den Maart 1900 vestigde de Wd. Controleur van *Goeboeg* de aandacht van den Assistent-Resident van *Semarang* op den critieken toestand waarin het district *Grogol* bij voortduring verkeerde. Hij wees er daarbij op dat zoowel het zielental der bevolking als de veestapel, het opiumdebiet, de aanslag in de bedrijfsbelasting (zoo van Inlanders als Chineezen) sinds 1895 geleidelijk achteruit gegaan waren, dat meer dan de helft van de dessa's in dit district jaarlijks gedurende 2½ maand onder water stond waardoor de bevolking gedwongen was op dijkjes en hooger gelegen wegen in hutten te overnachten, waardoor de polowidjo (het tweede gewas) op de erven verrotte en de algemeene toestand zoo achteruit was gegaan dat zelfs dessahoofden en dessabestuurders, die anders nog in de beste omstandigheden verkeeren, genoodzaakt waren vee, huis en erf te verkoopen of te verpanden.
>
> De door de bevolking in de laatste vijf jaren tengevolge der overstroomingen geleden schade, werd door den Controleur getaxeerd op f 1.248.615, of, f 250.000 's jaars, terwijl het Gouvernement door derving van landrente in die vijf jaren eene schade had geleden van f 45.097, en aan tegemoetkoming aan heerendienstplichtigen (daar de heerendienst zonder tegemoetkoming te zwaar werd geacht) in die vijf jaren f 66512.55 was uitgegeven. In verband met een en ander achtte de Controleur de uitvoering van hulpwerken voor de bevolking van de twee meest noodlijdende onderdistricten (*Karangtengah* en *Batoetempel* dringend noodig.
>
> De Resident van *Semarang* die deze Nota bij missive dd. 19 April 1900 No. 3849/68 had aangeboden aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal en den 18den Mei de zaak met Zijne Excellentie had besproken, stelde naar aanleiding hiervan den 30sten Juli 1900 aan de Regeering voor om, ter voorkoming van hongersnood, in deze beide onderdistricten, als hulpwerk, te doen uitvoeren: de bedijking van de kali-*Kontrakt* en de bouw van een sluis te *Boejaran* en gaf in overweging om met het oog op de urgentie van de zaak, spoedig daartoe over te gaan.
>
> Naar aanleiding van eenige door den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken tegen het voorgestelde hulpwerk geopperde bezwaren, schreef de Resident van *Semarang* den 4den September 1900 aan dien Departementschef dat de toestand in *Grogol* en ook in *Demak* inmiddels zoodanig was verergerd dat hongersnood voor de deur stond en dat spoedige uitvoering van hulpwerken noodig was, wilde men niet voor de noodzakelijkheid komen de bevolking met geld en voedingsmiddelen tegemoet te komen. De Directeur der Burgerlijke Openbare Werken gelastte hierop den te *Semarang* gevestigden Chef der 3de Waterstaatsafdeeling de indiening van voorstellen betreffende de bedijking der kali-*Kontrakt* te bespoedigen.
>
> Intusschen was gebleken dat ook in de afdeelingen *Grobogan* en *Demak*, tengevolge van verschillende omstandigheden, de toekomst zich donker liet inzien en had de Resident van *Semarang* den 22sten September en 13den October aan de Regeering voorgesteld om ook deze afdeelingen te hulp te komen door het doen uitvoeren van hulpwerken. Daar onder de voor *Grobogan* voorgestelde werken ook eenige wegverbeteringen behoorden, welke ten laste zouden komen van de begrootingsafdeeling Binnenlandsch Bestuur, verzocht de Directeur der Burgerlijke Openbare Werken, in wiens handen de stukken gesteld waren, advies van zijn ambtgenoot van Binnenlandsch Bestuur, die wederom de voorlichting inriep van den Hoofdinspecteur van Cultures, welke kort te voren de residentie *Semarang* had bezocht.
>
> De Hoofdinspecteur deelde naar aanleiding hiervan mede dat de toestand in *Grogol, Demak* en *Grobogan* hem niet zoo zorgwekkend toescheen als uit 's Residents rapporten moest afgeleid worden; dat het in verband met de weinig zekere gegevens waarover beschikt kon worden, voor de Regeering niet mogelijk was te beslissen of Staatshulp al dan niet noodig was; dat de Staatshulp moeilijk verleend kon worden zoolang de overtuiging niet bestond dat zij bepaald noodig was; dat zij echter evenmin bepaald geweigerd kon worden daar men alsdan gevaar zou loopen werkelijk noodige hulp te onthouden, dat alleen de Resident in dezen te beslissen had, zijnde hem bij artikel 2 van Staatsblad 1875 No. 25 de bevoegdheid gegeven in urgente gevallen op zijn verantwoordelijkheid hulp te verleenen maar dat ook in verband met de blijkbaar wel wat te groote neiging van den Resident van *Semarang* om de bevolking geldelijk bij te springen, het noodig zou zijn om telkens wanneer de Resident van zijne hierbedoelde bevoegdheid gebruik had gemaakt, te doen onderzoeken in hoever daartoe urgentie had bestaan.
>
> Het rapport van den Hoofdinspecteur werd 3 November 1900 door de Regeering aan den Resident van *Semarang* ter kennisneming toegezonden met de mededeeling dat de Regeering, in verband met dat rapport en met Staatsblad 1875 No. 25, de beoordeeling van de vraag of Staatshulp al dan niet noodig was, aan het beleid en de verantwoordelijkheid van den Resident meende te moeten overlaten. Telkens wanneer door den Resident van de hem bij artikel 2 van dat Staatsblad toegekende bevoegdheid gebruik werd gemaakt, wenschte de Regeering daarvan echter telegrafisch mededeeling te ontvangen »ten einde te kunnen overwegen of een nader onderzoek zal worden gelast naar de urgentie van den genomen maatregel«.
>
> Tevens gaf de Regeering aan, welke hulpwerken het eerst voor uitvoering in aanmerking zouden moeten komen voor het geval de Resident het noodig achtte hulp van dezen aard te verstrekken.
>
> De Resident meende uit de aangehaalde bewoordingen te moeten afleiden, dat hij niet tot de uitvoering van hulpwerken mocht overgaan zonder dat door een nader onderzoek de urgentie der door hem gedane beschikbaarstelling van fondsen was aangetoond en verzocht mitsdien, eerst telegrafisch den 11 November en later bij missive dd. 13 November 1900 No. 1304/16 aan de Regeering om zoodanig onderzoek te doen instellen, daarbij tevens nader wijzende op de noodzakelijkheid om hulp te verleenen.
>
> Toen hierop den Resident van Regeeringswege werd medegedeeld dat hij de strekking van de hoogeraangehaalde Regeeringsmissive misduid had en dat de bestaande voorschriften hem vrijheid lieten op eigen gezag te handelen, stelde de Resident den 29sten November 1900 gelden beschikbaar voor de uitvoering van verschillende hulpwerken in *Grobogan, Demak* en *Grogol*.
>
> Voor *Grogol* werd bij dit besluit een bedrag van f 19097.— toegestaan voor het maken in daghuur van twee gedeelten nieuwen dijk langs den linkeroever der kali *Kontrakt*. Later werden bij verschillende besluiten nog meerdere bedragen voor deze en andere werken toegestaan terwijl bovendien meermalen gelden werden beschikbaar gesteld voor tegemoetkoming aan heerendienstplichtigen.
>
> Voorts werd den 8sten December 1900 een bedrag van f 15000.— toegestaan voor den aankoop van zaadpadi, van welk bedrag tengevolge van de ongunstige weersgesteldheid in 1901 echter slechts f 4420.38 gebruikt kon worden.
>
> In de maanden Januari tot Maart 1901 hadden de sawahs in *Grogol* wederom veel te lijden van overstroomingen. In April stond een groot deel der sawahs nog blank en moest gerapporteerd worden dat er zorg bestond voor de toekomst. Van de sawahs mislukten 2670 bouws en konden 1689 bouws niet beplant worden terwijl door de vochtige weersgesteldheid in den Oost-moesson van 1901 meer dan de helft van den aanplant van tweede gewassen mislukte.
>
> In verband met een en ander werd de bevolking vrijgesteld van de nog door haar te betalen landrente ad f 7822.50 en werd besloten tot uitvoering in vrijen arbeid van eenige werken aan de *Kontrakt*- en *Grogol*-dijken.
>
> Ook werd in December 1901 andermaal f 4355.75 beschikbaar gesteld voor den aankoop van zaadpadi.
>
> In December 1901 kon in verband met de uitgevoerde hulpwerken en den gunstigen stand der sawahbewerking gerapporteerd worden dat omtrent de naaste toekomst voorloopig geen bezorgdheid meer bestond.
>
> In Januari 1902 werden echter weer 2054 bouw padi-aanplant door overstrooming vernield en 1234 bouws beschadigd; in het geheel mislukten dit jaar 2628 bouws en bleven 2722 bouws onbeplant. De oogst van de resteerende uitgestrektheid was echter bevredigend terwijl ook op vrij groote schaal tweede gewassen werden aangeplant zoodat in Juni 1902 de toestand, hoewel zorgwekkend, toch niet van dien aard geacht werd dat buitengewone maatregelen noodig werden geoordeeld.

Wat valt hieruit nu af te leiden?

1°. Dat de Residenten op Java, niet geacht kunnen worden voldoende op de hoogte te zijn van den economischen toestand der Inlandsche bevolking in hunne residenties. Het zou immers niet noodig moeten zijn, dat, bij een stand van zaken, zooals die te *Grogol* was, de controleur van *Goeboeg* daarop de aandacht vestigt van den Resident.

2°. Dat de Regeering tot stelsel heeft om eerst dan de bevolking ter hulp te komen, wanneer de voedings-nood **zeer** *hoog gestegen is*, hetgeen ten duidelijkste blijkt uit het advies van den Hoofdinspecteur van Cultures, die de noodlijdende streken had bezocht, benevens uit de omstandigheid, dat de Regeering dit advies, als bijlage, overlegt bij hare mededeeling, dat de Resident, volgens Staatsblad no. 25 van 1875, zelf moet oordeelen of het oogenblik daar is om uit 's lands kas steun aan de bevolking te verleenen

Den Resident van *Semarang* kennende als iemand met groote neiging om de bevolking geldelijk bij te springen, wordt er als remschoen nog den last bijgevoegd om telkens te telegrafeeren, als hij geld beschikbaar stelde, opdat men zou kunnen overwegen, of een nader onderzoek naar de urgentie zou moeten worden gelast.

3° Dat de Indische regeeringsmachine te langzaam werkt als er in geval van dringenden nood, geldelijken steun aan de bevolking moet worden verleend. Ook hier weder baart het verwondering, dat men den toestand in de noodlijdende streken niet genoeg kende om voorbereid te zijn en *dadelijk* het eene of ander vooraf aangewezen werk te doen verrichten als het *nood*peil naar 's Regeeringsmaatstaf hoog genoeg gestegen was.

4° Dat de aanwezigheid van den opperlandvoogd in Mei 1900 te Semarang schadelijk is geweest voor de noodlijdende bevolking. Men mag toch veronderstellen, dat de Resident van Semarang, indien hij de quaestie van den nood niet 18 Mei 1900 met Z. E. den Gouverneur-Generaal had besproken, zelfstandig genoeg zou zijn geweest gebruik te maken van de macht hem bij staatsblad 1875 no. 25 verleend.

Toen men eenmaal besloten had ter hulp te komen is dit met ruime hand geschied, dit moet erkend worden, al hadden wij die hulp liever zien verleenen door Nederlandsche bijdragen, dan uit de Indische geldmiddelen. Om die reden verheugt het ons dan ook nog steeds, dat wij onder de eersten waren, die in Nederland op den ontzettenden nood in Midden Java hebben gewezen en dat dit, zoowel hier als in Indië aanleiding heeft gegeven, dat ook de particuliere liefdadigheid zich niet onbetuigd liet, waardoor thans nog, al schieten ook daar handen en geldmiddelen te kort, de *Witte Kruiskolonie* te *Warak* en de landbouwkolonie *Pangoengsen* van mej. *Jansz* honderden noodlijdenden opnemen, verplegen en als werkzame mannen en vrouwen aan de maatschappij teruggeven.

Wij wijzen hierop speciaal, omdat nu weder, bij de beoordeeling van het Verslag dat ook wij heil bespreken, in zijn avondblad (Derde Blad) van 28 Juli, het Handelsblad de volgende alinea ten beste geeft:

> Wij zien uit het rapport en zijne bijlagen allereerst, hoe ongegrond de beschuldigingen zijn geweest die indertijd, in enkele Indische dagbladen, tegen den resident van Samarang werden geuit; en ook, hoe onze opvatting is bevestigd dat, waar het bestuur in Indië alles deed wat noodig was, het onnoodig was hier te lande de alarmklok te luiden.

In een volgend nummer zal uit het IIe deel van dit artikel, hopen wij, duidelijk blijken, dat het, zonder euphémisme *) voorstellen van den toestand, het trekken aan de alarmklok, zooals het H. B. dit noemt, ook nog in andere opzichten, dan de reeds door ons genoemde, een nuttig werk was.

*) Zonder de neiging om te verzachten of te verbloemen.

Oost-Indische berichten.

Aftreden van den heer Hilgers als mederedacteur van het *Onderwijs*. IJzermagneetzand te Tjilatjap. Industrie. Uitbreiding der Staatsspoorwegen dringend noodig. Genezing van malaria door koffieboonen. Inlandsche suikercultuur. Vooruitgang op Lombok. Misoogsten op Sumatra. Het Sanatorium op het Jangplateau. Steenkolen op Nieuw-Guinea. Desa-hyenas. Mr. Rhemrev op Deli. De inlander weder het kind van de rekening.

De heer Th. I. A. Hilgers, aan wie onze Vereeniging zooveel dank verschuldigd is voor zijne onvermoeide werkzaamheid als secretaris van onze vroegere afdeeling in Ned.-Indië, welke betrekking hij later, niettegenstaande zijne andere drukke bezigheden, bleef waarnemen bij de toen geconstitueerde zelfstandige „Ned.-Indische vereeniging Oost en West" te Batavia, is afgetreden als mederedacteur van het *Onderwijs*, aan welk blad hij drie jaren lang zijne beste krachten heeft gewijd.

Het redigeeren van zulk een blad toch vraagt, zooals hij terecht in zijn afscheidswoord zegt, veel tijd en werkkracht, te veel zelfs om het *jaar in jaar uit* te doen en juist deze overweging heeft hem doen besluiten in zijn eigen belang uit de redactie te treden op een oogenblik, dat de lust in arbeid bij hem nog lang niet verflauwd is.

Met een woord van dank aan allen, die hem bij zijn arbeid hebben gesteund, neemt hij, onder aanbeveling van het orgaan in de voortdurende belangstel[ling] van zijne collega's, afscheid van den lezer.

Zijn aftreden moet werkelijk voor het blad een groot verlies geacht worden; de redenen, die hem daartoe geleid hebben, zijn, volgens het *Onderwijs*, van geheel persoonlijken aard, die wij allen moeten eerbiedigen, maar dat is ongetwijfeld waar, dat zulks zeer te betreuren is, daar hij zich heeft doen kennen als iemand van buitengewone werkkracht, vol toewijding voor de zaak die hij voorstond, als een man van overtuiging tegenover iedereen en overal.

* * *

IJzermagneetzand te Tjilatjap, is de titel van een opstel in het *Soer. Hbl.*, w. i., naar aanleiding eener correspondentie uit Tjilatjap, medegedeeld wordt, dat het niet lang meer zal duren of Tjilatjap zal herleven als handelsplaats en als uitvoerhaven.

Langs de kust van Tjilatjap liggen namelijk voor milloenen guldens aan mineraal, niet diep in den grond, maar aan de oppervlakte en wel ijzermagneet, dat voorkomt in het ijzermagneetzand.

Spoedig zal nu een ondernemend engelsch concern, onder leiding van een landgenoot, tot exploitatie overgaan, terwijl de diverse toegestane concessies reeds in handen zijn van flinke, energieke menschen.

Is het niet diep treurig, dat wij in Indië nog maar geen ijzer produceeren, terwijl het daar, om zoo te zeggen, voor het grijpen ligt.

Dat het voorkomen van genoemd zand op die plaats reeds lang bekend is, blijkt uit het feit, dat er in het boek van Junghuhn, dateerend van 1854, reeds op gewezen is, terwijl het ook vermeld staat in het bekende werk van Verbeek en Fennema.

Men vindt er eene strook ijzermagneetzand, die begint tegenover het eiland Noesa Kembangan en zich over 46 K.M oostwaarts langs de kust uitstrekt. Op sommige plaatsen bevat het zand 80 pct. ijzer, terwijl smeltproeven, in verschillende landen genomen een zeer gunstig resultaat hebben gegeven.

Laten wij hopen, dat de engelsch-nederlandsche maatschappij spoedig aan het werk moge gaan en veel succès moge verwerven.

* * *

Industrie. Onlangs is te Batavia aangekomen een industrieel uit Nederland, de heer **P. van Besouw**, fabrikant van jute, katoenen en vlasweefsels die voornemens is eene reis te maken over Java, ten einde zich op de hoogte te stellen van de cultures van vezelstoffen.

Vooral schijnt de heer *B.* zich te interesseeren voor de jute-cultuur, zegt de *Soer. Ct.*

Naar de *Sum. Bode* van ter zijde verneemt, bestaat plan tot oprichting eener jute- en katoenfabriek, naast de cultures dezer vezelstoffen.

Moge de heer *B.* overal den steun vinden, dien hij noodig heeft om zijn onderzoekingstocht zoo vruchtbaar mogelijk te doen zijn.

* * *

Aan het *Bat. Nbl.* ontleenen wij het bericht, dat de **uitbreiding der Staatsspoorwegen** langzamerhand tot uitvoering begint te komen. Deze uitbreiding houdt verband met het hoofdwerk, de lijn Padalarang—Krawang, en beoogt het scheppen van eene doorgaande verbinding over geheel Java, in West Java althans, geheel onafhankelijk van de N.-I. Spoorwegmaatschappij. Daarvoor werden noodig geacht:

a. eene zijlijn, van Antjol op de lijn Tandjong Priok—Batavia, afbuigend naar Pisangbatoe en daar vallend in de lijn Batavia—Pasar Senen;

b. eene verbindingslijn Tanah Abang—Struiswijk—Pasar Senen, voor het doorgaand verkeer Bantam—Batavia—Krawang—Preanger;

c. een dubbel spoor van Pisangbatoe naar Pasar Senen, zoodat langs de nieuwe verbindingslijn van Antjol een rechtstreeksch verkeer tusschen Weltevreden en Tandjong Priok mogelijk zou worden.

Beide eerstgenoemde lijnen zijn in aanleg; de verbindingslijn Tanah Abang—Pasar Senen is reeds zoo goed als gereed.

Door deze uitbreidingswerken zou men in staat zijn, zoowel het personen- als het goederenvervoer van Bantam om Tandjong Priok naar West-, Midden en Oost-Java langs de staatslijn te leiden, onafhankelijk van de lijn Buitenzorg—Batavia der N.-I. Spoorwegmaatschappij, terwijl de lijn Buitenzorg—Tjiandjoer ontlast zou worden van het dikwijls overdrukke productenvervoer, dat dan over de oude en nieuwe lijn verdeeld zou kunnen worden.

En terwijl men, rekening houdend met eene voltooiing der werken eerst in 1905, neemt het verkeer meer en meer toe, blijken de bestaande lijnen steeds minder toereikend en ondervindt men dagelijks hoe verkeerd en hoe kortzichtig het was bij den aanleg van de tramlijn Buitenzorg—Maos op niets meer te rekenen dan een locaal vervoer.

De handel toch klaagt voortdurend over het gebrek aan materiaal, vroeger slechts in den drukken tijd, nu chronisch voorkomend. Telkens weder wordt het noodig den toch reeds beperkten tijd van *zes* uren voor de lossing der goederenwagens op *drie* terug te brengen, omdat er te weinig materiaal is. De zoogenaamde sneltreinen tusschen Batavia en Soerabaja blijken steeds meer en meer personen- en goederenvervoer te trekken; herhaaldelijk komt het voor, dat er te weinig ruimte is en heeft men al *wagens* om in dat gebrek te voorzien, het *materiaal*, noch de baa[n]

---

is nu achter mij in den schemerachtig verlichten horizon; wij zijn hem 's nachts overgetrokken en bevinden ons nu in Travancore. Deze woning met galerij, waarvoor mijne buffels stilhouden, is het passantenhuis (*Pasangrahan*) en de Inlander in het wit gekleed, die mij begroet, door beide handen naar zijn voorhoofd te brengen, is de mij wachtende waard, die bevel heeft gekregen het geheele verblijf voor mij in gereedheid te brengen.

Zooals in ieder Indisch dorp, bestaat dit »reizigershuis« slechts uit ééne verdieping, drie of vier keurig gewitte vertrekken, zindelijk, doch zoo goed als leeg, met rustbanken van rottan om op te slapen. Wegens de felle zon, steekt het dak rondom het huis ver uit, door stevige pilaren gestut.

. . . .

Om twee uur komt er een telegram van den Dewan (minister van den Maharajah), mij meldende, dat er van af elf uur 's avonds in een naburig dorp een met paarden bespannen rijtuig ter mijner beschikking zal zijn.

Ik besluit om dadelijk te vertrekken, ten einde nog dienzelfden nacht daar aan te komen.

. . . .

Wij rijden door een streek, die meer en meer bladerrijk wordt, bijna gelijk aan de natuurpracht van Ceylon. Het bosch is vol bloeiende struiken. De hooge palmen, gisteren zoo geel en verdroogd, zijn hier weelderige waaier-bundels, de cocosboomen met hunne groote veervormige bladeren komen veelvuldig voor en de waringins langs den weg, hun loof tot op den grond spreidende, vormen een koepeldak boven onze hoofden. Het geheele landschap schijnt één boomenmenigte, een ondoordringbaar groene massa. En toch ontmoeten wij nu, op onzen schaduwrijken weg, vele menschen, lieden in buffelkarren als de onze; herders, die hunne kudden leiden en vooral vele vrouwen, lange rijen van vrouwen, de een achter de ander loopende en lasten op het hoofd dragende in gevlochten manden.

. . . .

Het verwondert mij en 't is mij eene teleurstelling, dat de vrouwen, die ik in zoo grooten getale tegen kom, niet mooier zijn, terwijl toch de meeste mannen hier er goed uitzien. De bronskleur staat beter voor een mannelijk gelaat, de dikke lippen, niet onder manhaftige knevels verborgen, komen bij de vrouw àl te veel uit en behalve bij zeer jeugdige, wier vormen zoo zuiver zijn als die der Tanagra-beeldjes, hebben zij bijna allen te vroeg misvormde borsten. . . . . .

Het is waar, dit zijn slechts paria-vrouwen; die der hoogere kasten loopen niet langs den weg lasten dragende.

Van afstand tot afstand zijn zorgvol rustplaatsen aangebracht voor al die lastdraagsters; stevige tafels van graniet ter menschenlengte, waar zij zich een oogenblik van haar vracht kunnen ontdoen, om die daarna weer op haar hoofd te kunnen plaatsen, zonder het vermoeiende tot op den grond bukken. Overigens alom onverklaarbare kalmte! Welk een heerlijke hemelsche kalmte in de verspreide dorpjes, achter het groen verborgen! . . . . .

In de schaduw van een waringin, dicht bij een oud afgodsbeeld van Siva, zag ik een persoon in een paars gewaad, met langen witten baard, rustig zitten lezen: een bisschop, een Syrische bisschop! Op het eerste gezicht, leek mij dit eene vreemde ontmoeting in dit land van Brahmaansche geheimzinnigheden!

Bij nader inzien echter, zeer natuurlijk. De Maharajah van Travancore, dit wist ik, telt onder zijn volk ongeveer 50.000 Christen-onderdanen. Christenen, wier voorouders hier kerken hadden in een tijdperk, toen Europa nog heidensch was; zij beweren volgelingen te zijn van den heiligen Thomas, die naar Indië zou gegaan zijn in het midden der eerste eeuw; waarschijnlijker is, dat zij Nestorianen zijn, uit Syrië afkomstig, vanwaar hun nog altijd priesters worden toegezonden; ongetwijfeld zijn zij van zeer ouden oorsprong.

Buitendien, vindt men in het Noorden van het koninkrijk Joden, hierheen uitgeweken na de tweede verwoesting van den tempel van Jeruzalem. En nimmer heeft iemand hun iets in den weg gelegd, evenmin als den Christenen, want godsdienstige verdraagzaamheid heeft hier altijd geheerscht; er is geen voorbeeld van, dat ooit menschenbloed werd vergoten in dit »*Land van Weldadigheid*.«

* * *

Zeven uur 's morgens is de tijd der officiëele bezoeken, der vorstelijke ontvangsten.

Ik stijg in het rijtuig om mijne opwachting te gaan maken bij den Maharajah, wiens gast ik ben. Eerst draven wij weder door groene lanen, om weldra stil te houden voor een monumentale poort, die toegang geeft tot een ommuurd vierkant, dat als het ware weer een stad in de stad vormt en waartoe de lieden der laagste kaste nimmer toegang hebben.

Deze afgesloten ruimte bevat de woningen der prinsen, de scholen, en den oppersten tempel, die met zijn vier buitengewoon hooge torens boven alles uitsteekt.

Voor de poort van het paleis van den Maharajah, staan ruiters, die de wapenen presenteeren, prachtige soldaten met roode tulbands, die met moderne vaardigheid hunne repetitiegeweren hanteeren.

En de vorst zelf komt mij op den drempel tegemoet. Ik had gevreesd hem te zien verschijnen in een westersche gekleede jas; maar neen, hij heeft de goede smaak gehad om Indiër te blijven, met een wit zijden tulband op, en in een fluweelen kleed, met groote, schitterende diamanten als knoopen. De zaal, waarin ik werd ontvangen, was met plateelwerk bevloerd, aan de zoldering hingen eene menigte kristallen luchters, en rondom stonden zwarte meubels, leunstoelen van Indischen vorm, uit ebbenhout gestoken, zoo fijn als kant gebeeldhouwd. Alleen in Azië verstaat men de kunst om de kostbare, harde houtsoorten zoo doorzichtig te snijden.

Mij was opgedragen zijner Hoogheid een fransche ridderorde te overhandigen. Nadat ik mij van deze lichte taak gekweten had, spraken wij over allerlei zaken Europa betreffende, het werelddeel, dat hij nimmer van nabij zal leeren kennen, daar hij volgens de onverwrikbare wetten zijner kaste nimmer Indië's grondgebied mag verlaten. Wij spraken vooral over letterkunde, want hij is een kenner van smaak en een geletterde. Ook bracht hij mij in een groote galerij om mij prachtige ivoorwerken te toonen, kunstvoorwerpen waarvan hij eene verzameling aanlegt.

Daarna werd het voor mij tijd om heen te gaan.

Terwijl ik in de schaduw der groenen palmen naar huis wandel, komt er spijt bij mij op, dat ik gedurende mijn gesprekken met dien beminnelijken prins, wiens ziel zoo verschillend van de onze moet zijn, niet dieper op de onderwerpen ben ingegaan.

Wij zullen elkander gedurende mijn verblijf in zijn land nog wel eens weer zien, maar van dat eerste onderhoud af, heb ik begrepen, dat zijn innigste gedachten voor mij altijd een even ondoorgrondelijk geheim zullen blijven, als het inwendige van den grooten tempel. Tusschen ons ligt het onoverkomelijk verschil van ras, van overlevering en van godsdienst.

(*Wordt vervolgd*

zijn berekend op treinen van een grooter treingewicht dan even voldoende is, om een betamelijk aantal passagiers te vervoeren.

En wie, zegt de schrijver, na eene afwezigheid van eenigen tijd de Preanger ingaat, ziet hoe elke plaats zich daar uitbreidt en het spoorwegverkeer gestadig toeneemt. Het station Bandoeng is nu reeds te klein en moet overgebracht worden naar een terrein *buiten* de stad. Na Bandoeng komt Tjimahi aan de beurt, welke plaats zich langzamerhand tot eene plaats van aanbelang uitbreidt met een pondokje tot spoorstation. Dan krijgt men Padalarang, waarheen, bij het gereed komen der Krawanglijn voor de doorgaande treinen, het kruispunt wordt verlegd. Na Padalarang het stopplaatsje Tjikoeda-Pateuh, in welks nabijheid de nieuwe geschutfabriek komt en waar spoedig dus leven en vertier zullen zijn. En telkens weder worden nieuwe stopplaatsen gemaakt, omdat het verkeer ze noodig maakt. Ook het goederenvervoer gaat op dezelfde wijze vooruit, zoodat men onmogelijk het hoofd kan bieden aan alle eischen van het verkeer.

De Staatsspoorwegen staan dus werkelijk in het teeken van toenemenden vooruitgang en daarom eischt het algemeen belang, dat hiermede rekening gehouden wordt.

***

Het *Soer. Hbl.* deelt naar aanleiding van een bericht, in het tijdschrift *Scientific American*, overgenomen uit het bekende geneeskundige tijdschrift *Lancet*, mede, dat Dr. L. Restrepo van Medellin in de republiek Columbia vond, dat de **schil der koffieboon** bij verschillende ziekten van groot nut kan zijn en dat malaria er somtijds door genezen werd, waar chinine had gefaald.

Dr. Restrepo bezigde eerst een aftreksel van 45 gram koffie (in de schil) in 400 gram water.

Dit werd 5 minuten gekookt, doorgezegen en in een dag ingenomen in 6 keeren. Met dit middel behandelde hij met goed gevolg vijf patienten, waarvan 3 leden aan intermitteerende malaria-koortsen, chronische malaria en pernicieuse malaria respectievelijk, terwijl de andere 2 aan chronische dysenterie van malaria oorsprong leden.

Voordat deze patienten met dit afkooksel werden behandeld, waren zij door de behandelende geneesheeren opgegeven.

Later maakte Dr. *R.* het aftreksel van 30 gram koffieschil (husk of the coffee bean), zonder de boon, overigens als boven.

Naar hij zegt behandelde hij hiermede honderden gevallen, zonder één patient te verliezen, terwijl in alle gevallen genezing volgde. Voor toediening in geval van influenza werd aan het afkooksel een dosis tartras emeticus (braakwijnsteen) toegevoegd.

Gaarne zou de schrijver vernemen of in dit koffieland iets nader bekend is van de geneeskrachtige eigenschappen der koffieschil en of het zilvervlies dan wel de hoornschil hiervoor moet worden gebruikt.

***

Aan het *Soer. Hbl.* ontleenen wij het een en ander over de *inlandsche suikercultuur*, dat ons interessant genoeg voorkomt hier onder te bespreken.

Behalve de klappercultuur en de bereiding van copra en olie, is de bereiding van rietsuiker in de residentie Kediri eene der voornaamste bronnen van bestaan der javaansche bevolking, vooral in de afdeeling Toeloeng Agoeng, waar men onafzienbare rietaanplantingen aantreft, toebehoorende aan de bevolking en aangelegd, zoowel op tegal- als op sawahgronden, doch meerendeels op tegallans.

Voor zoover kan worden nagegaan, bedraagt de totale oppervlakte van met riet bebouwd land in deze afdeeling jaarlijks pl.m. 6000 bouws. De gebezigde rietsoort is het zwart Cheribonsche, dat echter wegens de irrationeele cultuur zeer verbasterd is en in suikergehalte sterk is achteruitgegaan.

Is het riet namelijk gesneden, dan bezigt men de toppen weder als plantmateriaal voor de nieuw aangelegde tuinen. Zelfs planten de Javanen twee tot drie malen op dezelfde gronden en is het bij velen gebruikelijk de tweede snit van zoo'n aanplant aan te houden. Daarbij worden de gronden niet eens naar behooren beploegd, de verdere bewerking geschiedt slecht, rietplanten en de keuze der bibit niet naar den eisch, terwijl het onderhoud onvoldoende is.

Het is dus begrijpelijk, zegt de schrijver, „*Opmerker*", dat de opbrengsten telken jare moeten verminderen, waaraan echter door geen enkelen Javaan gedacht wordt.

Ook de bekende primitieve molentjes en de verdere bereiding laten zeer veel te wenschen over, zoodat alles bij elkaar genomen, het nog verwondering moet wekken, dat, volgens betrouwbare gegevens, de javaansche rietaanplanter nog pl.m. 500 picols maalriet per bouw maakt met een suiker-rendement van 5 pct., dus eene suikeropbrengst van 25 picols per bouw. In die afdeeling wordt dus gemiddeld per jaar 5000 maal 25 = 125000 picols goela batoe (kandij, klontjes) geproduceerd.

Men is nu reeds met malen begonnen en gaat daarmede voort tot ultimo Augustus, tegen welken tijd al het riet gewoonlijk vermalen is. Een gemiddelde prijs aannemende van f 3 per picol, komt men dus tot eene slotsom van f 375000, welk bedrag gedurende de maanden Juni, Juli en Augustus onder de bevolking wordt gebracht alleen in de afdeeling Toeloeng Agoeng.

De hoofdplaats Toeloeng Agoeng is dan ook de voornaamste markt voor deze suiker, waar het op den pasar in den suikertijd zeer levendig toegaat en Chineezen en ook Europeanen elkaar verdringen om zoo veel mogelijk van het product op te koopen.

Het is echter jammer, dat de Javanen deze cultuur op zoo'n onverschillige wijze drijven, terwijl het toch zeker niet tot de onmogelijkheden behoort, om, met den steun van het bestuur in vereeniging met de suikerfabriekanten en van de landbouwcredietbanken, den javaanschen rietplanter er toe te brengen aan zijne rietvelden evenveel zorg te besteden, als bijv. aan zijne padivelden.

In dat geval immers zou de rietcultuur der bevolking, welke nu sterk achteruitgaande is en kans heeft geheel ten onder te gaan, ongetwijfeld tot bloei moeten komen.

***

Op Lombok is er, volgens de *Soer. Ct.*, werkelijk vooruitgang waar te nemen. Wie in langen tijd niet op dat eiland is geweest en er dan terugkomt, moet zonder twijfel getroffen worden door de groote veranderingen, welke in de laatste jaren daar hebben plaats gehad en zal ook met genoegen aanschouwen, hoe zich allerwege verschijnselen van welvaart vertoonen.

Men is er thans bezig de padi te snijden, met welk werk honderden mannen, vrouwen en kinderen zich onledig houden; overal staat het gewas prachtig, een oogst belovende, zooals maar zelden zal worden verkregen; zelfs den leek valt het verschil op tusschen de rijstvelden op Java en op Lombok, zegt schrijver; wat op Java zou kunnen gelden voor een goed veld, zou op Lombok zeker niet meer dan matig genoemd worden; het eiland is in korten tijd onder ons gezag ongelooflijk vooruitgegaan; waar vroeger de grootste armoede en soms zelfs hongersnood heerschte, waar Baliër en Sasak elkanders sawahs en bezittingen vernielden, is nu welvaart en overvloed; de bevolking, zoowel de Balineesche als de Sasaksche, is tevreden en ons bestuur mag trotsch zijn op de in zoo korten tijd behaalde resultaten.

***

Misoogsten. Volgens de *Pad. Crt.* schijnt het er heen te loopen, dat een deel van de westkust van Sumatra aan dezelfde kwalen gaat laboreeren als Java; is toch in de strandistricten, voornamelijk in de laras Matoer, een groot deel van den oogst verloren gegaan, thans wordt vernomen, dat ook in het Kajoe Tanamsche treurige zaken voor de deur staan. Van af Parit Malintang tot aan de Batang Singgalang (de Kloof) zoude men, met **zeer** weinig uitzonderingen, een oogst binnengehaald hebben, die tusschen het ¼ en ⅙ van de normale hoeveelheden padi varieert, terwijl de qualiteit van de verkregen rijst over het algemeen slecht is, met andere woorden: de bevolking zal dit jaar, gemiddeld, voor slechts drie maanden voedsel hebben.

De schrijver schrijft dezen misoogst toe aan verschillende redenen.

Ten eerste aan de weinige medewerking der overige sawahbezitters tot het in ordebrengen van dam en waterleiding, waaruit hunne sawahs en de andere het noodige irrigatiewater ontvangen; m. a. w. de bevolking is gewoon alle lasten te schuiven op hen, die zoo goed genoeg zijn zich zich daartoe te leenen; ten tweede ontziet zij zich niet „klap te loopen" op andermans werk, zooals de schrijver zich uitdrukt en ten derde ontbreekt bij haar elke organisatie. Schrijver hoopt dan ook, door thans hierop te wijzen, dat voor volgende jaren, door rechtstreeksche bemoeienis van het europeesch bestuur, de werkzaamheden voor de leidingen en waterkeeringen onder de landbouwers verdeeld worden in reden van de normale oogsten, die van hunne sawahs verwacht worden.

***

Het Sanatorium op het Jangplateau, zal blijkens het *Soer. Hbl.*, er dan toch komen, gelijk Dr. Groneman eenige maanden geleden reeds in dat blad uiteenzette. De „Godenberg" zou wederom worden bestegen en wel van den kant van Probolinggo, door den assistent-resident van Gennep met eenige heeren en van den kant van Bezoeki door den controleur K. Wijbrands, den houtvester Spaan van Bondowosso en den wedono van Bezoeki. Het plateau is aangevraagd door een haagsch syndicaat, dat er een sanatorium op wil doen verrijzen.

Bij eene bestijging in 1897 door de regeerings-commissie, waarvan Dr. Platteeuw, Dr. Groneman en den heer van Gennep deel uitmaakten, bleek, dat op de hoogvlakte de temperatuur des nachts daalde tot het vriespunt of een paar graden boven nul; eenmaal bevroor zelfs het buitenstaand water in een bord tot een klomp ijs. 's Middags steeg de temperatuur in de schaduw tot 23 gr. en in de volle zon tot 28 gr. C. of resp. 63 gr. en 82 gr. F., doch dit waren uiterste temperaturen.

***

Steenkolen op Nieuw-Guinea. In de jongste jaarvergadering van de maatschappij ter bevordering van het natuurkundig onderzoek van de nederlandsche koloniën deelde de secretaris mede, dat berichten waren ontvangen van de expeditie, onder Prof. Wichmann, naar noordelijk Nieuw-Guinea, waaruit bleek, dat kolen op Nieuw-Guinea gevonden zijn, die tot de echte carbonische formatie behooren, wat met geen van de tot nu toe in den archipel gevonden steenkolen het geval is. De vondst van fossiliën als Posidonomija Becherie gaf hieraan volkomen zekerheid. Eerlang kan bericht van de expeditie omtrent den omvang van deze steenkolenlagen tegemoet worden gezien, zoo lezen wij in het *Soer. Hbld.*

***

Onder het opschrift: **Desa-Hyenas** lezen wij in *de Locomotief* eene correspondentie uit Djombang, waaruit blijkt, hoe de inlander door z.g. Europeanen in het binnenland dikwijls wordt uitgezogen.

Wij lezen daarin dat honderden vrouwen thans door een contract aan een heer zijn verbonden, om zijn padi te snijden en te drogen, waarmede zij per dag anderhalve cent verdienen en daarvoor moeten zij dan werken van 's morgens 5 tot 's avonds 8 uur, daar zij 2 uur heen en 2 uur terug moeten loopen om bij hem thuis op het werk te zijn. Zij beginnen om 7 uur te drogen en mogen 's middags om 6 uur naar huis gaan.

De rekening is als volgt:

Voor het snijden van zijn padi krijgen zij 5½ cent per bos, welke bossen zoo ontzettend groot zijn, dat de arme schepsels slechts 3 bossen per dag klaar kunnen krijgen en dan moeten zij den volgenden dag die padi op zijn erf komen drogen tegen 1 cent per bos, dus:

1e dag 3 bossen snijden à 2½ cent = . . 7.5 cent.
2e dag 3 bossen drogen à 1 cent = . . 3 cent.

dus in twee dagen 10.5 cent.
gaat af voor het contract 7.5 cent.

rest over twee dagen 3 cent

of 1½ cent per dagloon van 15 uren.

Het contract wordt gewoonlijk uitgegeven, als de nood het hoogste is gestegen en de menschen niet te eten hebben. Zoo gaat het ook met de grondhuur voor de sawahs en de diverse bewerking en plantagecontracten enz.

Dit is, volgens den schrijver, een van de vele voorbeelden, op welke wijze door geknoei en omkooperij van enkele inlandsche hoofden partij wordt getrokken om de domme en arme bevolking nog verder uit te zuigen.

***

Van goed geïnformeerde zijde verneemt men — zoo lezen wij in *Deli-Ct.* — dat vele personen, die met z.g. koeli-perkara's iets uitstaande hebben, achtereenvolgens uitgenoodigd worden om met den heer Mr. Rhemrev een onderhoud te hebben. Wij willen hier allerminst op vooruitloopen — zegt de schrijver — doch vernamen wel, dat af en toe den heer Mr. Rhemrev vergund wordt een aardig kijkje in Deli-toestanden te nemen.

Het gesprek loopt natuurlijk nog al eens over het doodzwijgen van zaken, het tijdig verduisteren van getuigen en last not least over ergerlijke mishandelingen.

***

Uit de Preanger worden aan het *Bat. Nbl.* verschillende mededeelingen gedaan, omtrent den handel in huiden, die in den laatsten tijd vooral in die residentie zeer levendig is geworden. Ook deze handel is dus, evenals met alle producten van inlandsche nijverheid het geval is, in handen geraakt van enkelen — Europeanen en voornamelijk Chineezen — en de inlander is alweder het kind van de rekening.

Misschien, dat het goedkoop landbouwcrediet ook in deze richting vruchtbaar werkzaam kan zijn, door, als het eenmaal vasten voet heeft gekregen en overal werkt, den kwaden invloed van het Chineesche crediet op den landbouw te breken.

Het is te hopen.

Een Internationaal Koloniaal-Congres in Nederland.

Men heeft ons de vraag gedaan: waarom wij juist in Nederland zoo gaarne het 2de Internationaal congres van Koloniale Socoliogie zouden zien?

Wij hadden wél aan het slot van ons Hoofdartikel in No. 20 van 30 Juli, dit als wensch te kennen gegeven, maar uit den inhoud van 't artikel was dit zelfs niet te vermoeden.

Wij geven gaarne toe, dat wij nagelaten hebben te schrijven, waarom wij ons geheel aansloten, bij den wensch door prof. Mr. van der Lith in 1883 uitgesproken. Ons artikel was al vrij lang geworden en wij meenden, dat, ook zonder dat wij dit in woorden vertelden, men onze gedachte zou raden.

Blijkbaar is dit echter niet algemeen het geval geweest en daar nu een artikel in de „Indische Gids" van Augustus ons eene gereede aanleiding daartoe geeft, willen wij gaarne op de quaestie terugkomen.

Bedoeld artikel staat op blz. 1184, heet: „*Een welwillend oordeel over ons koloniaal regeeringsbeleid*" en is onderteekend *Y. Sp.* — Schrijver analyseert daarin, voor zooverre het op Nederland betrekking heeft, een pas uitgekomen boek van twee Belgische heeren Charles en Raymond Pety de Thozée, getiteld: „*Théories de „la colonisation au XIXe Siècle et Role de l'Etat dans „le développement des colonies*"; hij wijst eerst op belangrijke fouten en leemten, maar verklaart zich ten slotte minder tot kritiek geneigd, maar meer tot erkentelijkheid verplicht ..... want wij Nederlanders kunnen de gebroeders Pety uitspelen tegenover de Engelschen en Amerikanen, die in de hoofdzaak ons koloniaal beleid afkeuren en steeds zonder te letten op 't geen wij verbeterden blijven afgeven op onzen exploitatielust.

De heer Sp. besluit zijn artikel met de volgende aanhaling uit het door hem besproken boek:

„Eindelijk, strekt de vierde periode (van Neerlands „koloniale politiek) zich uit van 1862 tot op den tegen„woordigen tijd. Gedurende dit tijdperk hebben „de pers, de openbare meening en de politieke „krachten Nederland er toe gebracht, eene kolo„niale politiek op te geven, waarvan het groote „voordeelen had getrokken, maar die niet meer „in overeenstemming was met de rechtvaardig„heid en de moderne denkbeelden van Koloniaal „bezit: het moederland vaardigt eene reeks hervormin„gen uit, die het tot groote eer strekken. Alleen hebben „deze speciaal het welzijn, den zedelijken vooruitgang, „van zijne millioenen Indische onderdanen op het oog „en laten aan de Europeesche belangen slechts de „voordeelen, die indirect voortvloeien uit handel en „nijverheid. Allen te samen hebben de gemaakte „veranderingen geleid tot een nieuwe koloniale politiek, „een eerlijk en loyaal volk waardig. Het moederland „gaat voort de wijzigingen door te voeren, in weerwil „van politieke crises en verwikkelingen. Dit werk, uit„gevoerd met eene standvastigheid, eene kalmte en „eene zedigheid, die boven allen lof zijn verheven, ver„dient de instemming van alle menschen, die in voor„uitgang en beschaving belang stellen."(*)

Toen wij, dit, ongetwijfeld tot dankbaarheid stemmende, oordeel lazen, kwam ons dadelijk in de gedachte, wat prof. Mr. van der Lith, in zijn Indische-Gids-artikel van 1883 zegt over de loftuitingen, die toen over onze koloniale politiek van de vreemdelingen op de koloniale bijeenkomsten werden gehoord:

„*Mocht dit ons ten spoorslag zijn inderdaad die lof„tuitingen te verdienen!*"

Ook wij, zijn echter met hetgeen geciteerd werd en met het schrijven van den heer Ch. Snabilie in „*La Revue d'Asie et des Colonies*" van 1 Oct. 1902 en van 1 Febr. en 15 Maart 1903 (**) ten zeerste ingenomen, maar toch gelooven wij niet alleen, maar zijn wij er zeker van, dat een congres van koloniale sociologie hier te lande, waarop Nederland, aan den vreemdeling de overtuiging kan . . . . . schenken, dat de door de gebroeders Pety de Thozée geschetste politiek niet alleen in theorie, maar langzamerhand ook in de practijk, geheel de hare is, het beste middel zal blijken teneinde verder alle pogingen, om *tegen ons land als koloniale mogendheid stemming te maken*, voor goed te niet te doen.

(*) De Indische Gids geeft den Franschen tekst; wij hebben ons aan eene vertaling gewaagd.

(**) De heer *S.* schreef daarin een stuk, waarin hij tegenover de beschuldigingen van de vreemdelingen, voor het goed recht van zijn Vaderland opkwam.

West-Indische Berichten.

Aan de memorie van antwoord van den gouverneur op het voorloopig verslag van den Kolonialen Raad op de begrooting voor Curaçao voor 1904 ontleenen wij betreffende de water-quaestie het volgende:

De meening door eenige leden uitgesproken, dat, volgens door de heeren S. E. L. Maduro & Sons opgedane ondervinding, geboorde putten zeer arm aan water zijn, en dat, bij een eenigszins hoogen stand, het water daarin dadelijk brak wordt, zoo zelfs, dat genoemde heeren de voorkeur geven aan gewone gegraven putten, schijnt, in 't algemeen genomen op een misverstand te berusten.

Uit te dezer zake ingewonnen inlichtingen is het den gouverneur gebleken, dat de thans gegraven put met zeer grooten diameter, voornamelijk ten doel heeft om, waar in zeer korten tijd over een groote hoeveelheid water moet kunnen beschikt worden, bijv. voor leverantiën ten dienste van de scheepvaart, te trachten op deze wijze hieraan tegemoet te komen; in gewone gevallen zal genoemde firma er niet aan denken met handenarbeid te doen graven, doch steeds haar toestel te werk stellen.

Aangezien de redactie van den post (f 10000 voor het boren van putten), zooals zij thans luidt, slechts het maken van putten op het oog heeft, en het hoofddoel is waterverschaffing, hetzij die door middel van putten of op andere wijze plaats vindt, zoo komt het voor dat eene andere redactie, welke meer vrijheid aanbiedt, de voorkeur boven de thans aangenomene verdient, en vereenigt (de gouverneur) zich dus in zoover met de meening van sommige leden, die een wijziging van den post hebben aanbevolen.

Door de nieuwe redactie is de aanschaffing van boortoestellen facultatief gesteld, zoodat er vrijheid wordt gelaten ook langs anderen weg tot waterverschaffing te geraken.

Het schijnt alsof de gouverneur zich ten deze wel wat al te spoedig door de bedenkingen van sommige leden tegen den nieuwen op de begrooting gebrachten post heeft laten bekeeren, en we zouden deze schijnbaar ietwat weifelende houding van het koloniaal bestuur, ook met het oog op de later noodige bekrachtiging der begrooting door de Staten-Generaal, moeten betreuren, ware het niet, dat de *Vrijmoedige* het bericht bracht, dat de heeren Maduro & Sons hunne boormachine ter beschikking van het gouvernement zouden hebben gesteld, om er mee naar water op het eiland te boren, zoodat voor het nemen van proeven ten minste de aanschaffing eener machine onnoodig is geworden.

Wij hopen nu maar, dat dit aanbod niet alleen met beide handen door het koloniaal bestuur zal zijn aangegrepen, maar dat dit ook machtiging zal hebben gevraagd om onmiddellijk met het nemen van proeven een aanvang te maken, of dat die machtiging behoudens nadere goedkeuring van hier uit reeds moge zijn gegeven.

Mochten onverhoopt de proeven tot niets leiden, dan zou het zeker raadzaam wezen om ten spoedigste over te gaan tot het in toepassing brengen van het, voor de kolonie oude, beproefde middel, om het water door dammen op de eilanden vast te houden.

Met het oog op 't vorenstaande, komt het ons voor, dat de nieuwe gewijzigde post zich als het ware van zelf aanbeveelt. Mocht zoo mogelijk vòòr de behandeling in Nederland der begrooting in December a. s., het vraagstuk reeds zoover gevorderd zijn, dat de volksvertegenwoordiging zich in dezen of genen zin, met vertrouwen op de toekomst kunne uitspreken.

Schaf water voor Curaçao, zoo spoedig en zooveel als mogelijk is, blijft echter de leus van ieder, die het wel meent met deze, eertijds bloeiende kolonie.

***

Het Surinaamsch Onderwijzers Genootschap heeft zich in den laatsten tijd geweerd. Den 27sten Juni l.l. kwamen de leden te Paramaribo bijeen om te beraadslagen over eene motie, in te dienen aan den inspecteur voor het onderwijs en luidende als volgt:

„Het Surinaamsch Onderwijzersgenootschap verzoekt den inspecteur voor het onderwijs beleefd, het daarheen te willen leiden, dat op de districtsscholen, waar zulks noodig blijkt te zijn, gedurende het aanstaande schooljaar bij wijze van proef, de namiddagschooltijd worde vereenigd met den morgenschooltijd, met een kleine remissie tusschen beide."

Ter vergadering werd deze motie, aldus geämendeerd, dat bedoelde proefneming ook voor de scholen in de hoofdstad zou worden verzocht, aangenomen.

Den 2den Juli l.l. vergaderden de onderwijzers wederom, nu om hunne meening te kennen te geven over de, onlangs door den gouverneur aan de Koloniale Staten ingediende ontwerp-verordening betreffende het subsidieeren van het bijzonder onderwijs en de tractementen van onderwijzers bij het openbaar onderwijs.

Men was niet in alle opzichten tevreden over het ontwerp en de bedoeling was dan ook, om de ter vergadering gehouden bespreking onder de oogen te brengen van de Koloniale Staten, voordat deze tot behandeling van het ontwerp zouden overgaan.

***

Onze West schrijft naar aanleiding van de mededeeling in het jongste verslag van de Surinaamsche Bank, dat de uitslag van 20 onderhandsche en 10 openbare verkoopen van grond, waaronder eenige plantages, over het algemeen bemoedigend en de waarde van den grond rondom de stad voortdurend stijgend was, dat de verkoop van eenige cacaoplantages ten vorigen jare bedroevend weinig opbracht, hetgeen op nieuw op een, herhaaldelijk geconstateerde depreciatie van eigendommen in Suriname wijst.

Het blad hoopt, dat de Surinaamsche Bank zal te vinden zijn om in een tijd van crisis, als de cacaocultuur aldaar thans doormaakt, eenigen bijstand te verleenen, door het verschaffen van crediet, om den plantage-eigenaars de gelegenheid te geven, het uit te houden tot betere tijden aanbreken.

Onze West wijst verder op den toestand in Kameroen, waar de Duitschers vertrouwen genoeg hebben om millioenen guldens beschikbaar te stellen voor de cacaocultuur, terwijl er de omstandigheden in bijna elk opzicht ongunstiger zijn, dan in Suriname, in het bijzonder wat betreft bodemgesteldheid, qualiteit van de arbeiders en het klimaat.

Het blad ontleent aan een verslag betreffende de maatschappij „Victoria" in Kameroen, waarvan de heer W. van de Loo, vroeger directeur van plantage Voorburg in Suriname, directeur is, dat deze onderneming, die nog geen zesde van hare uitgaven dekt, gereede plaatsing van een leening van niet minder dan een millioen mark vond, en stelt daartegenover, dat in Suriname, plantages met kostbare sluizen en polderwerken op publieke veiling voor luttele duizenden guldens worden verkocht.

***

Aan de memorie van antwoord van Gouverneur Lely op het voorloopig verslag van de Koloniale Staten van Suriname op de begrooting van 1904 ontleenen wij het volgende, betreffende de quaestie der telegrafische verbinding tusschen Suriname en Britsch Guyana.

Het gouvernement van Britsch Guyana heeft zich in de maand December j. l. tot den gouverneur gewend ter zake van den aanleg van een telegrafische verbinding tusschen Suriname en genoemde engelsche kolonie. Het denkbeeld werd geopperd om voor gouvernementsrekening eene landlijn te leggen van Paramaribo naar Nickerie, in welk geval voor engelsche rekening deze plaats telegrafisch zou verbonden worden met Skeldon aan de Corantijne-rivier, het eindpunt van de, thans in Demerara bestaande telegrafische verbinding.

Met het oog op de hooge kosten, aan den aanleg en exploitatie verbonden, geraamd op f 191.000 voor den aanleg en f 34.000 's jaars voor onderhoud en bediening, kon aan het voorstel geen gevolg worden gegeven.

De *Surinamer* van den 2en Juli l.l. wist mee te deelen, dat iemand te Parimaribo een aanvrage zou indienen voor een concessie tot het aanleggen van een kabel tusschen Paramaribo en Demerara.

***

Evenals de heer M. in ons vorig nummer opmerkte, dat de afwezigheid van Javanen, kleine landbouwers

ADVERTENTIEN.

Postzegelverzamelaars.

Vraagt mijn RECLAME CATALOGUS (Januari 1903) die U gratis en franco wordt toegezonden.
H. W. M. M. BRANS, Rotterdam,
Philatelistisch Bureau. — Geldersche Kade 12.

Bekroond met Gouden en Zilveren Medailles.

Spiegel- en Lijstenfabriek, Kunsthandel

VAN

P. J. CRAMWINCKEL & ZONEN,

HOFLEVERANCIERS — DEN HAAG.

Fabriek en Kantoor: NIEUWE HAVEN 140—141. Teleph. Interc. N°. 112

Filiaal: **PIET HEINSTRAAT 81.**

Uitgebreide keuze geëncadreerde Gravures, Platen en Foto's, Spiegels, Portretlijsten en Morastandaards.

Encadrementen voor Schilderstukken, Gravures, Platen, Fotographiën enz.

Ververgulden en repareeren van Spiegels en Schilderijlijsten. Schoonmaken van Gravures, enz.

Mora's op iedere maat leverbaar. Export naar Oost- en West-Indië.

J. A. DE GRUIJTER,

SMID en GASFITTER.

Aanleg van Electrische Schellen.

MAGAZIJN VAN

Gaskachels, Gaskronen, Baden, Gasovens, Gascomforen, Haarden, Kachels, Fornuizen, Geëmailleerde Huishoudelijke Artikelen en Keuken benoodigdheden.

Obrechtstraat 196, hoek Reinkenstraat, Den Haag.

Magazijn van Muziekinstrumenten.

GEBR. KOK (Gevestigd sedert 1848)

'S-GRAVENHAGE, Gortstraat 17. AMSTERDAM, St. Janstraat 31.

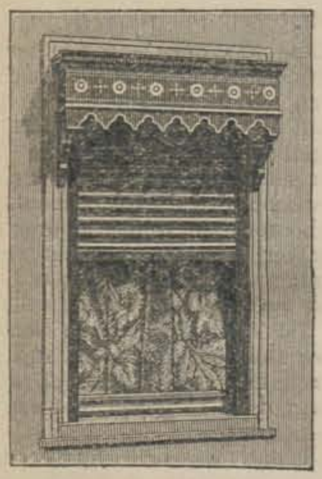
Speciale inrichting voor het repareeren van alle soorten Strijkinstrumenten.

Snaren, Strijkstokken, Étuis, enz. enz.

Specialiteit in Strijkstokken:

A. VIGNERON á Paris en RICH, WEICHOLD Dresden.

HEINEKEN's

(Oudste) Glazenwasscherij

Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.

Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.

Telefoonnummer 2478.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1.

Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

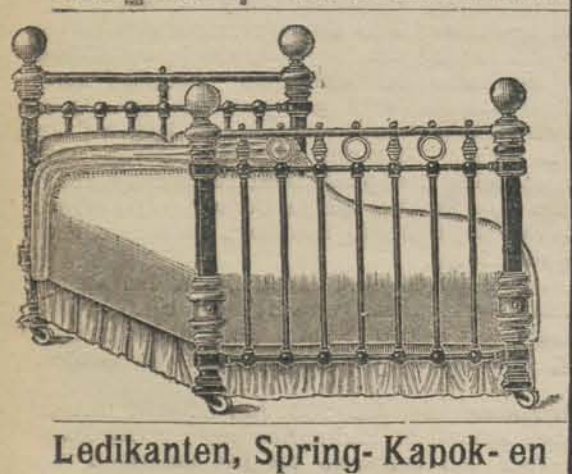
L'Art dans l'Habitation Moderne
G. Serrurier & Cie
Parkstraat 39, den Haag

Tentoonstelling der interieurs der firma Serrurier
Aarde en Koperwerk van Amstelhoek
Aardewerk van Utrecht, Coppens, v. d. Hoogen e. a.
Kunst-Industrie

Th. A. A. SIMONIS

34 Groenmarkt.

DEN HAAG over de Prinsestraat.

Ledikanten, Spring- Kapok- en Paardenharenmatrassen, etc.
in GROOTE KEUZE,
BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT.

Magazijn „HET ANKER",

Veenestraat 49, Den Haag.

Indische Uitrustingen
voor **DAMES** en **HEEREN,**
in alle Prijzen.

Te Huur

op deftigen stand (Duinoord) eene chic gem. **Suite** met **Serre** en uitstekend **Pension.**

Inf. te bek. bij den tegenw. huurder.
Adres **Stadhouderslaan 16,** *Den Haag.*

Wordt gevraagd

dadelijk of met 1 September a.s. een **Bovenhuis**, in de buurt van het PRINS HENDRIKPLEIN, huurpr. **f 350** 's jaars, zoo mogelijk met overname van inboedel (huur).

Aanbiedingen met volledige omschrijving en opgaaf van prijs te adresseeren onder lett. **G. H.** aan den boekh. J. HEUVELINK te *Arnhem.*

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT,
Den Haag.

Logies te bespreken

per maand, week en dag.

BRUSSEL.

KOSTSCHOOL VOOR JONGE DAMES.

233, Avenue Brugmann, 235.

Directrices:
De dames TER SCHOUW.

KON. NED. STOOMVERWERIJ
Opgericht 1864.
J. HOEVELS.
ROTTERDAM.
CHEMISCHE WASSCHERIJ.
Franco toezending. Franco retour.

DAMES LAMBOOY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
W. VAN OLPHEN, Molenstraat 39, „ „
B. STRAUB, Frederikstraat 10, „ „
VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, „ „

Simplex Rijwielen.
Gramophones.
Sport-Artikelen.
Sport-Kleeding.

FRANS ERNST,
Buitenhof 1, 's-Hage.

Allan & Co.

Koninklijke Nederlandsche

Stoom-Meubelfabriek.

Magazijnen ter Meubileering.

Meubelen,
Tapijten, Gordijnstoffen etc.

DEN HAAG:

HOOGSTRAAT 16.

Rotterdam. Utrecht.

Prachtige, Verb.

SINGER-NAAIMACHINE

met Kast, van de laatste verbetering voorzien, winkelprijs f 47.50, nu à contant voor **f 25.—**, met 5 jaren garantie en gratis onderricht.

NIEUWE SAXONIA, op houten voet, geruischloos werkend, **f 16.—.**

NAAIMACHINEHANDEL.

20a, Korte Houtstraat

Teleph. 192,
DEN HAAG.
Sedert 1888 gevestigd.
Honderden tevredenheidsbetuigingen ter inzage.

GIDS

VOOR

Repatrieërenden,

Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij,
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG"
Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande hôtels **gratis** aan de repatrieërenden aangeboden:

Hôtel des Indes, Batavia.
Grand Hôtel „Java" „
Hôtel „Ort" „
„ Du Pavillon, Samarang.
„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
„ Simpang, Soerabaja.

Vraag prospectussen voor advertentiën.

GEOPEND

Noordeinde 190a

het filiaal der

's Gravenhaagsche Machinale Fabriek van Metaalwerken.

MAGAZIJN van

Gasornamenten en Sanitaire Artikelen

op elk gebied.

Telephoon 3039 Filiaal.

ENGLEBERT-COLINET,

Fabriek en Kantoor Nieuwe Haven 10

's-Gravenhage, Telephoon 230.

Speciaal ingericht voor Indische Families.

INSTITUUT voor

Tandheelkunde en Tandtechniek

J. DUVAL. Tandarts. JULIUS LOHAN, Tandtechniker.

Oranjeplein 91. — Den Haag. — Oranjeplein 91.

Telephoonnummer 1086.

Wed. E. VAN FOREEST-NIX,

WEIMARSTRAAT 37, DEN HAAG.

In Verbandstoffen, Verplegings-Artikelen,

Drogerijen, Chemicaliën.

VERF IN BUSSEN enz.

Centraal Drogist WEIMAR.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,

HAARLEM, Barteljorisstraat 32.

's GRAVENHAGE. Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,

wordt op aanvrage **gratis** toegezonden.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST" te **'s-GRAVENHAGE** en te **WELTEVREDEN** ter beschikking van belangstellenden.

STAAT

voor aanvraag van VERLOFSTRACTEMENT

VOOR

H.H. INDISCHE AMBTENAREN (officieel model).

Verkrijgbaar bij den uitgever van dit blad, Haagpoort 4.

Prijs $2\frac{1}{2}$ cent.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het **Bureau Laan van Meerdervoort 195,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat n°. 93.*

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.

Een bekwame linnennaaister.

Drie jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend beheer; schrijfwerk of eene eenvoudige administratie; ook kantoorwerk in die richting.

Twee geg. Ind. militairen voor oppasser, geldophalen enz.

Een Dame les geven in teekenen en portretschilderen.

Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.

Twee Dames voor pianolessen.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Eene Dame te Leiden voor het maken van uitzetten.

Eene Dame voor onderricht in fröbelen (heeft diploma).

Eene Dame voor Zanglessen.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Drie Dames voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.

Vier Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Twee Dames zoeken plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonduren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.

Drie Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Drie gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Een Dame voor administratieve betrekking.

Twee jonge Meisjes om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.

Twee gep. ofl, reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.

Een geg. Conducteur der art. O.-I., met uitstekende aanbevelingen, voor admin betrekking, toezicht houden in fabriek, concierge, enz.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani,

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD
Donderdag 6 Augustus 1903.

geenszins uitsluitend moet te wijten zijn aan de weinige spaarzaamheid van de koelies van dien landaard in Suriname, oordeelt ook de gouverneur Lely in zijn memorie van antwoord, dat andere oorzaken moeten bestaan, welke aan dit verschijnsel ten grondslag liggen.

De britsch-indische immigranten toonden aanvankelijk even weinig neiging om zich aan den kleinen landbouw te wijden. Eerst langzamerhand heeft het bestuur hen daartoe, ook door wijziging der bestaande bepalingen, gekregen en de overtuiging bij hen ingang doen vinden, dat het voordeeliger voor hen is, zich in Suriname te vestigen, dan naar hun land terug te keeren.

* * *

Op de koloniale huishoudelijke begrooting voor 1904 zal een bedrag van f 284250 voor electrische verlichting van Paramaribo worden uitgetrokken, te weten op de begrooting van uitgaven genoemd bedrag, als kosten van het aanleggen van een inrichting tot electrische verlichting van de stad en onder de raming van de middelen een gelijk bedrag, als opbrengst van drie serieën der geldleening voor productieve werken. Bij deze wijze van handelen, die door de Koloniale Staten moet worden goedgekeurd, behoeft de verordening niet de goedkeuring bij de wet, vermits dan geen nieuwe geldleening ten laste der kolonie wordt verordend.

De hierop betrekking hebbende verordening, evenals die tot nadere wijziging van de verordening van 1 December 1894 betrekkelijk exploitatie van delfstoffen in bevaarbare kreken en stroomen, die tot oprichting van een Koloniale Spaarbank te Paramaribo, die houdende bepalingen op den overgang van de Koloniale Spaarbank in de Koloniale Postspaarbank, en die houdende voorloopige vaststelling der huishoudelijke begrooting voor 1904 werden in de jongste zitting der Koloniale Staten aangenomen.

Critiek!?

In ons nummer 19, van 23 Juli komt een *ingezonden* stuk voor van J. H. over het wekken van belangstelling voor Indië in Nederland, waarin deze van brochures sprekende, zegt: „Over den Atjeh-oorlog bestaan *voor zoover mij bekend*, 2 brochures".

Nu viel het natuurlijk ook ons dadelijk op, dat de bekendheid van J. H. met hetgeen over den Atjeh-oorlog werd geschreven niet groot was, *maar aangezien dit niets afdeed tot de waarde van zijn stuk, wat de hoofdstrekking betreft*, vonden wij het niet noodig van ons beter weten te doen blijken.

Erg onvoorzichtig, zooals wij nu achterna ondervinden, want een der groote bladen vond daarin aanleiding om aan de goegemeente te vertellen, dat onze Redactie-commissie niet zou weten, dat er een myriade van boeken, brochures en tijdschriftartikelen over den Atjeh-oorlog geschreven is. Boven het stukje, waarin men ons aanvalt staat: *Op de hoogte!*

In een onderschrift bij 't ingezonden stuk van J. H., waarin wij er op wezen, dat onze kolommen voor degelijke stukken in 't belang van Indië geschreven, open staan en onze spijt te kennen gaven, dat wij van de Nederlandsche pers niet meer sympathie met ons propaganda-werk mochten ondervinden, gaven wij tevens te kennen, dat wij oprecht dankbaar zouden zijn, als men ons fouten aanwees in het streven van *O.* en *W.* en in ons optreden.

Moeten wij bovenbedoelde critiek beschouwen als 't resultaat van pogingen om aan dit verzoek te voldoen, dan is er zeker al heel weinig op ons aan te merken!!

Sjech Saïd bin Abdulla Bäadilla.

Van ons medelid Abdul Rivai te Amsterdam kregen wij no. 5 dd. 31 Juli 1903 van *De Prins der geïllustreerde bladen*, waarin een portret van den in het hoofd genoemden luitenant der Arabieren op Banda, met een bijschrift van A. R.

In gezelschap van twee Arabieren uit de „Straits Settlements" (een Engelsche kolonie in onze buurt) maakte Sjech Saïd bin Abdulla Bäadilla met een zijner zonen, de reis door Siberië naar Europa en kwam dezer dagen te Amsterdam.

Hij is een ontwikkeld man, die onze taal verstaat en spreekt en die, gesteund door een groot fortuin, alles doet, wat in zijn vermogen is, om Banda, waar hij geboren en opgevoed werd en dat hij zijn vaderland noemt, in alle opzichten vooruit te helpen. Vooral is het zijn streven om vreemde arbeiders, waar dit kan, door inlanders te vervangen. En dit kan meestal, zegt hij, want als een inlander zijn vak kent, werkt hij even goed als een Chinees of een Japanner.

Het Bandasche Hoofd der Arabieren is ook een verlicht man, want, hoewel een overtuigd Mahomedaan, is hij de vriend van den pastoor te Banda, en hielp dezen het christendom verbreiden onder de Papoea's.

Wij kunnen ons best voorstellen, dat de heer *A. R.*, toen hij den verdienstelijken Arabier, die, ook voor Nederland zooveel voelt en doet in Amsterdam rondleidde, pijnlijk getroffen was door de onheusche behandeling, die beiden hier en daar, van het volk ondervonden en nog dieper gegriefd, toen zij in een der goede Amsterdamsche restaurants door iemand als heer gekleed, grof beleedigd werden.

Wij zijn het geheel eens er mee, dat dit laatste verdient in Amsterdam bekend te worden, want even goed als de stremming van transport en los- en laadmiddelen, zijn ook minder goede manieren tegenover vreemdelingen, schadelijk voor het internationaal verkeer.

Wat nu betreft de mindere wellevendheid op de straat ondervonden, kunnen wij onzen Oosterschen vrienden den troost geven, dat dit helaas in ons land in het algemeen allen vreemdelingen overkomt, die maar eenigszins van het gewone afwijken. Wij herinneren ons b.v., dat in het vorstelijk 's-Gravenhage, met het vreemdelingen-lokkend Scheveveningen in de buurt, ettelijke jaren geleden, een Engelsche dame, die een ongewonen hoed op had, door de politie moest worden in bescherming genomen en in veiligheid gebracht, om haar te onttrekken aan 't gejoel van 't opdringende volk.

INGEZONDEN.

Propaganda voor Indië.

Het aardig geschreven stuk van den heer Berckenkamp *) heb ik met veel genoegen gelezen, te meer, daar er uit blijkt, dat hij onderwijzer is geweest en z'n vriend Veritas nòg onderwijzer in Nederland is en...... zoo waar, lid van „*Oost en West*" wil worden.

Wanneer de vereeniging de leiders der jeugd in Nederland tot bondgenooten krijgt, *moet* zij, dunkt mij, overwinnen. *Gaarne* geloof ik, wat de heer *B.* verzekert, n.l. dat de onderwijzers „van goeden wille" zijn.

Is hier in Nederland niet eene groote vereeniging van onderwijzers met een eigen orgaan? Zoo ja, zou de heer *B.*, of zijn vriend Veritas daarin niet krachtig willen aansporen tot het verleenen van steun aan „*Oost en West*", hetzij door lid van de vereeniging te worden, hetzij door naar vermogen meê te werken tot het verspreiden van kennis omtrent onze Indiën? Daarmeê zouden zij een grooten dienst bewijzen aan Indië en, door Indië, aan Nederland.

Duidelijk heeft de heer *B.* in het licht gesteld: *het gebrek aan geschikte schoolboeken over Indië.* Ik twijfel er niet aan, dat, wanneer de onderwijzerswereld in Nederland hare krachten inspant tot bereiking van het goede doel, degenen, die Indië liefhebben, hun best zullen doen, om de aangewezen leemte aangevuld te krijgen. Gemakkelijk zal het niet zijn, maar...... where there is a will, there is a way.

Zouden er geen premiën kunnen worden uitgeloofd voor het schrijven van zulke boeken? De tegenwoordige, als voortvarend bekend staande, Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid is lid van het Bestuur der Oost-Indische Zustervereeniging.

Onder het stuk van den heer *J. H.* in het *K. W.* van 23 Juli j.l. teekende de Redactie o.a. aan, dat men het blad franco thuis kan krijgen: *voor f 1.50 als lid der Vereeniging en voor f 2.— als abonné.*

Hierin is iets zonderlings: het mindere kost dus meer, dan het meerdere?

Mijns inziens staat aan het hoofd van het weekblad niet duidelijk uitgedrukt, welke uitgaven er aan lidmaatschap en abonnement verbonden zijn. Uit hetgeen daar staat, zou men kunnen concludeeren, dat men te betalen heeft:

a. voor het lidmaatschap *zonder* weekblad:
binnenslands van *f* 1.50 tot *f* 5.—;
buitenslands minstens *f* 2.50;
b. voor het weekblad *bovendien:*
binnenslands *f* 2.—;
buitenslands en in O.-I. *f* 3.—.

Van *West*-Indië wordt in het geheel niet gerept. Dit zijn m. i. fouten, die de propaganda belemmeren.

En dan worden er, geloof ik, te weinig *gratis*-exemplaren verspreid. Gaarne stel ik mij ter beschikking van het Bestuur der vereeniging voor de verspreiding van b.v. 50 zulke exemplaren per week. Wie doet er meê?

31 *Juli* 1903. P. F. ABELL.

Wij zijn den heer A. zeer dankbaar voor het wijzen op de fout aan 't Hoofd van ons blad en hebben ze verbeterd.

Dat 't abonnement duurder is, dan 't lidmaatschap bij *minimum-contributie*, is omdat de vereeniging liever leden heeft, dan abonnés op 't blad.

Gratis-verspreiding op ruimer schaal dan nu geschiedt, wanneer ze gepaard gaat met aansporing om lid te worden, zou zeker voor de propaganda hoogst nuttig zijn.

Aan leden, die zich, evenals de heer A., daartoe bereid verklaren, zenden wij gaarne iedere week het verlangde aantal exemplaren toe.

Het gebrek aan geschikte school- of leesboeken over Indische land- en volkenkunde, was een der eerste onderwerpen, nu ruim twee jaren geleden reeds in onze toenmalige 4e commissie behandeld. Het uitschrijven van eene prijsvraag of van premiën werd afgekeurd, omdat bij een prijskamp, zoo dacht men, de bekwaamsten juist niet meedingen. Men heeft zich toen tot enkele bekende schrijvers en schrijfsters van kinderboeken gewend, maar tot nu toe, zonder resultaat. De comissie voor verspreiding van populaire kennis omtrent Indië zal met dankbaarheid iedere in deze te ondervinden degelijke hulp aanvaarden. R. C.

*) Zie *K. W.* van 30 Juli j.l.

Van vreemde Koloniën.

De Kaap-Kairo-Spoorweg. Het zal onzen lezers wellicht aangenaam zijn iets te vernemen omtrent de verwezenlijking van den droom van Cecil Rhodes, om het Noorden met het Zuiden van het zwarte werelddeel te verbinden door middel van een onafgebroken lijn van spoor- en waterwegen, gaande geheel of nagenoeg geheel over engelsch grondgebied.

De afstand van Kairo tot Kaapstad bedraagt ongeveer 10000 kilometers en werd reeds door enkele reizigers langs de route der ontworpen verbindingslijn afgelegd; in 1900 door den engelschen reiziger Grogan en den majoor Gibbons, wier voorbeeld door den Franschman, Lionel Dècle, werd gevolgd.

Als voorlooper van den ontworpen spoor- en waterweg dient de telegraaflijn, die van het Zuiden naar het Noorden wordt doorgetrokken om halverwege te worden aangesloten aan de lijn, die van Egypte uit naar het Zuiden wordt aangelegd. Het Tanganyika-meer is nu reeds telegrafisch met Kaapstad verbonden. Van Oedjidji zal de lijn over de zuid-oostelijke punt van het Victoria-meer op duitsch gebied overgaan en aangesloten worden aan de engelsche lijn in Oeganda. In het Noorden is de draad reeds gespannen tusschen Kaïro en Fasjoda, zoodat nog slechts 2000 van de 10000 kilometers lange lijn moeten worden voltooid.

Wat nu de groote transportroute van Kaapstad naar Kaïro aangaat, kan worden gemeld, dat de helft van den afstand reeds per spoorweg kan worden afgelegd, terwijl verder waterwegen of bruikbare landwegen den reiziger ten dienste staan.

Van Kaapstad tot Fort Salisbury in Rhodesië, een afstand van 2600 kilometers, is reeds een spoorweg in exploitatie. Salisbury is door een weg verbonden met Tété, aan de Zambesi, waarlangs men aan boord van engelsche stoomschepen Sjiramo aan de Sjiré, een zijtak van de Zambesie, kan bereiken. Dan komt weer een stukje landweg, afgewisseld met een tochtje langs de bevaarbare Sjiré tot het Nyassa-meer. Talrijke engelsche stoombooten bevaren dat meer en brengen den Kaïro-reiziger op den Stephenson-weg, die het Nyassa- met het Tanganyika-meer verbindt, waar ook alweer een engelsche stoomboot is te vinden. Van het Tanganyika-meer moet men over duitsch gebied gaan om het Victoria-meer te bereiken en daar aan boord van een Engelsche boot te stappen. Ligt het Victoria-meer achter den rug, dan kan de engelsche toerist weer ruimer ademhalen in het op de kaart roodgekleurd gebied, dat hij verder moet doortrekken alvorens het einddoel van den tocht te bereiken. Van Oeganda bij het Victoria-meer leidt een weg naar het Albert-meer, waar engelsche stoombooten voorzien in den dienst op dat meer en langs den Witten Nijl tot Fasjoda en Karthoem. Alleen bij de stroomversnellingen tusschen Nimulé en Gondokoro moet een gedeelte van den weg over land worden afgelegd. Te Karthoem vindt men het eindpunt van den 2000 kilometers langen spoorweg naar Kaïro, waarin slechts een kleine onderbreking van de verbinding wordt aangetroffen tusschen de eerste en tweede watervallen van den Nijl.

Op het oogenblik kan men dus reeds Kaïro van Kaapstad uit langs gebaande wegen bereiken in een tijdruimte van, in theorie, 80 dagen, doch gerustelijk op het dubbele daarvan te stellen, wat op zichzelf toch al een aardig resultaat mag worden genoemd.

De hiervoren geschetste route is voor wijziging vatbaar. Van Boeloewayo in Rhodesië gaat nu reeds een spoorweg naar de steenkolenmijnen van Wankie aan de Zambesi. Deze stroom zal een eindweegs hooger op, bij Livingstone, worden overbrugd voor de voortzetting van dien spoorweg tot de bronnen van den Congo en de grens van den Congo-staat. Daar zou aansluiting worden gevonden bij het ontworpen spoorwegnet voor het oostelijk deel van den Congo-staat, dat tot het Albert-meer zal worden doorgetrokken. Langs deze route zouden de portugeesche en duitsche koloniën worden vermeden en men ten opzichte van de al-engelsche route zich slechts voor een betrekkelijk klein gedeelte met den Congo-staat hebben te verstaan, wat misschien met een beetje arrogantie al heel gemakkelijk zou gaan.

Zooals we gezien hebben, zou in het bestaande ontwerp een stoomvaartverbinding voorzien in den dienst tusschen het Albertmeer en Khartoem. De moerassen in het dal van den Nijl in die streken beletten den aanleg van een spoorweg langs genoemde rivier. Bij een recente overeenkomst tusschen Engeland en Abessynië is nu aan eerstgenoemd land bewilliging verleend voor het doortrekken van een spoorweg op ethiopisch grondgebied, die Soedan met Oeganda zal verbinden. De expeditie Mac Millan is eenigen tijd geleden van Adis Abeba naar den Blauwen Nijl opgebroken om het tracé van den aan te leggen weg te bestudeeren, doch moet volgens de jongste berichten als volmaakt mislukt worden beschouwd. De Engelschen zullen het echter niet bij deze eene proefneming laten.

De Kaap-Kaïro-spoorweg heeft reeds een groote zijtak, de lijn, die de haven van Mombassa aan den Indischen Oceaan met Port-Florence aan het Victoria-meer en dus met Oeganda verbindt, een lijntje, 1000 kilometers en niet lang geleden de hooge eer waardig gekeurd om Joe den Eersten te vervoeren.

Het zal zeker nog wel een tijdje duren, voordat de eerste sneltrein met bestemming naar Kaapstad of omgekeerd vertrekt, maar men kan toch, met het oog op hetgeen reeds verkregen werd, niet nalaten den ondernemingsgeest te bewonderen, die de engelschen in Afrika aan den dag leggen. Daar wordt niet de vraag vooropgesteld: Bestaat er zekerheid, dat de kapitalen in de onderneming gestoken hun rente zullen opbrengen?, doch geldt de overweging: De mogelijkheid bestaat, dat het werk in ruime mate vruchten zal afwerpen — go ahead!

Nieuw-Caledonië. De toestand van deze fransche kolonie is verre van rooskleurig en de waarnemend-gouverneur, Picanon, windt er geen doekjes om. In den loop der buitengewone zitting van den Algemeenen Raad der kolonie deelde hij mede, wat de uitkomst was van de rekening van het vorig jaar. Daaruit blijkt, dat de inkomsten, op een enkele uitzondering na, alle beneden de raming zijn gebleven en de heer Picanon beschuldigt den, op het oogenblik met verlof in Frankrijk vertoevenden gouverneur, Feillet, wel niet rechtstreeks van opzettelijk de begrooting voor het afgeloopen jaar aldus te hebben opgemaakt, dat daardoor een te gunstige voorstelling van zaken werd gegeven, maar kon toch niet nalaten op te merken, dat het optimisme daarbij te zeer had voorgezeten, gelet vooral op de crisis in land- en mijnbouw, die reeds begon toen de begrooting werd vastgesteld.

Nu komt er nog het volgende bij: Men verwacht voor de kolonie alle heil van den 150 kilometers langen spoorweg, die de hoofdstad Noemea met Boerail moet verbinden. Daarom werd ten laste van de kolonie een leening gesloten van 10 millioen franken, in welk bedrag ook de kosten waren begrepen van een havenbassin, van een werf en twee baggermolens. De helft van dat bedrag is thans verwerkt en daarvoor bezit de kolonie een lijntje van 30 kilometers lang en één baggermolen. Voor de verdere uitvoering van het ontwerp wordt een bedrag van omstreeks 12,5 millioen franken noodig geacht, terwijl slechts 5 millioen beschikbaar zijn. „We zullen 't moeten stellen, zonder werf en zonder havenbassin", merkte de heer Picanon ironisch op.

Een inlandsche tabaksfabriek in Tongkin. De *Avenir du Tonkin* ontleent aan het jongste verslag van den besturenden ambtenaar in de provincie Hanam over den economischen toestand van zijn gewest de volgende gegevens betreffende een nieuwe inlandsche industrie te Phu-ly.

Voor eenige maanden is te Phu-ly eene, uitsluitend uit inlanders bestaande maatschappij opgericht, met een aanvangskapitaal van 2500 piasters, verdeeld in 25 aandeelen, elk van 100 piasters, die zich toelegt op de tabaksfabricage.

De maatschappij heeft dertig werklieden in haar dienst, die dagelijks 400 sigaren en 2000 sigaretten afleveren.

Zij werkt op het oogenblik nog met verlies, o.a. tengevolge van de hooge belasting ad 70 piasters per maand, terwijl ze nog slechts voor een bedrag van 60 piasters 's maands aan sigaren en sigaretten verkoopt.

De tabak wordt goed genoemd, maar de werklieden zijn nog weinig bedreven in hun vak, zoodat de sigaren, vochtig en te vast gerold, zwaar trekken. De sigaretten vinden echter veel aftrek onder de soldaten.

De maatschappij had ook beproefd om pijptabak voor de inboorlingen te vervaardigen, maar dat nam niet op. Het was haar onmogelijk om te concurreeren tegen de rondreizende kooplieden, die tot een hoeveelheid van 10 kilogrammen tabak vrij van lasten mogen vervoeren en verkoopen.

De Oostelijke Karolinen. In het officieel orgaan van het duitsche departement van koloniën van den 15en Juli ll. komt een zeer gunstig verslag voor van den onder-gouverneur Berg over eene, door hem naar de Troek-eilanden ondernomen dienstreis, uit welk verslag de voorzitter van de „Deutsche Kolonial Verein", hertog Johann Albrecht van Mecklenburg, zou hebben kunnen leeren, hoe ook daar alles werd aangewend om het productievermogen der kolonie te verhoogen, evenals zulks in den Congo-staat geschiedt.

De reis van den heer Berg had o.a. ten doel, de vaststelling van wat als onbeheerd terrein moet worden aangemerkt en het sluiten van contracten voor den aanplant van kokospalmen tusschen de inlandsche landeigenaars en de „Jaluit-Gesellschaft". Tevens had een volkstelling plaats, die uitwees, dat de bevolking der Troekeilanden 13115 zielen bedraagt.

Overal werd opgemerkt, dat de inboorlingen zich veel aan den aanplant van kokospalmen lieten gelegen liggen, waarschijnlijk wel tengevolge van de, den hoofden toegekende toelage, ten bedrage van $\frac{1}{3}$ van de opbrengst.

In het onlangs afgeloopen droge seisoen waren veel jonge boomen tengevolge van, door onachtzaamheid veroorzaakte branden omgekomen. Daartegen zijn nu strafbepalingen in het leven geroepen evenals tegen het misbruik(?) om jonge kokosplantjes als voedsel te gebruiken. Zooals bekend is, bestaat de hoofdbron van inkomsten, waaruit de „Jaluit-Gesellschaft" haren aandeelhouders aardige dividenden kan uitkeeren, in den uitvoer van copra, die dus zoo hoog mogelijk moet worden opgevoerd, waartoe de duitsche bestuursambtenaren, als door die maatschappij betaald, hunne medewerking moeten verleenen.

Wel verre echter van nu, naar een elders gegeven voorbeeld, te concludeeren tot het uitbuiten der bewoners van de Karolinen, als een vaststaand feit, kunnen wij, de mogelijkheid daarvan niet uitsluitend, ons zeer wel voorstellen, dat het voor die kolonie aangenomen stelsel *op den duur* den ingezetenen zelven zal ten goede komen.

Nu reeds moet de geregelde arbeid, waartoe die lieden zich door tusschenkomst hunner hoofden zien gedwongen, aanleiding hebben gegeven tot uitroeiing der oude veeten, die eertijds voortdurend leidden tot bloedige twisten, welke wederom oorzaak waren van den staat van verwildering, waarin de Duitschers hen vonden en die het b.v. nog in 1902 den heer Berg ongeraden deed voorkomen, om ongewapend het land van enkele hoofden te betreden in het district Faitroek, dat hij nu reeds voor een groot gedeelte in cultuur gebracht vond.

Duitschers als leermeesters. Wij hebben het, een tijdje geleden, al eens gehad over den aanleg van communale tuinen in het district Dar-es-Salam in Duitsch-Oost-Afrika en deelen nu daaromtrent nog het volgende mee:

Elk dorp zal voortaan een stuk gemeentegrond (*sjamba*) bezitten, waarin elk volwassen dorpsbewoner, niet in dienst van Europeanen zijnde, 24 dagen in het jaar moet werken onder toezicht van den *djoembe* of oudste. Deze ontvangt voor zijn toezicht $\frac{1}{3}$ van de opbrengst van den grond, hetgeen nog al veel is. Maar die toelage is slechts voorloopig zoo hoog gesteld om de oudsten aan te sporen hun beste beentje voor te zetten bij de invoering van deze nieuwigheid. Heeft die eindelijk eenmaal geheel ingang gevonden dan wordt de toelage voor de oudsten ook naar evenredigheid minder. Het tweede derde van de opbrengst is bestemd voor de gemeentelijke vereenigingen, die zorgen moeten voor de zaden, voor de bewerking der velden en voor den verkoop van den oogst. Voorloopig blijft er dus voor de ingezetenen niet meer over dan het een derde als gemeenschappelijk aandeel in de opbrengst.

De oppervlakte der, reeds in cultuur gebrachte *sjamba's* bedraagt nu reeds 830 hectaren. Aan zaden heeft men daartoe o. a. noodig gehad: 360 kilogrammen maïs, 3900 kilogrammen rijst, 15.420 kilogrammen sesamzaad, wat katoenzaad en 38.400 kokosnoten.

De gemeentelijke vereenigingen slaan den oogst op tot hoeveelheden van 5000 kilogrammen van elke soort. Dan worden de handelshuizen bij rondschrijven verwittigd, dat mededeelingen betreffende prijsaanbiedingen worden ingewacht. Bij voorkeur zullen de producten voor den export worden verkocht, maar voorloopig laat men den vereenigingen vrij? om naar eigen goedvinden te handelen.

Militaire Rechtspraak. De fransche minister van oorlog, André, heeft aan den Conseil d'Etat een voorstel ingediend, strekkende om aan de gouverneurs-generaal en gouverneurs der verschillende fransche koloniën de hoedanigheid van hoofd der militaire justitie in de betrekkelijke koloniën te ontnemen en die aan de bevelvoerende officieren der landmacht in iedere kolonie op te dragen. Het voorstel werd door generaal Famin verdedigd, maar kon geen genade vinden in de oogen van den conseil d'état, die zich vereenigde met de, door den vertegenwoordiger van het ministerie van koloniën geopperde bedenkingen.

Welke die bedenkingen waren, vinden wij niet vermeld, maar wij meenen dat het genomen besluit getuigt van een richtige opvatting van de positie van den vertegenwoordiger van het opperste gezag in de koloniën en van die, welke ook in overzeesche gewesten aan het leger moet worden toegekend, welks bevoorrechting door de voorgestelde wijziging werd beoogd, eene bevoorrechting, die allicht tot minder gewenschte toestanden en verhoudingen zou leiden.

De fransche officieren hebben het ook noodig te weten dat de militaire niet de hoogste macht in den staat is, getuige het incident Maréchal, van den franschen vlootvoogd in de chineesche wateren nog wel, die telegrafisch autorisatie verzocht voor een onbekookt annexatie-kersteningsplannetje en toen de burger-minister Pelletan daarop niet wilde ingaan, dezen zulk een onbeleefden brief zond, dat de minister hem dien weder deed toekomen met de mededeeling, dat opname van dat schrijven in de archieven van het marine-departement minder gewenscht was, met het gevolg — dat admiraal Maréchal dat schrijven ten tweeden male aanbood met een, in nog krasser bewoordingen gesteld briefje er bij, hetwelk de maat deed volloopen en hem zijn commando kostte.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. Augustus 1903.

Boeka: De Inlander. — [Dr. J. Spanjaard]: Een welwillend oordeel over ons koloniaal regeeringsbeleid. — Varia: Kosten van Europ. lager onderwijs in Ned.-Indië en in Nederland. — Verslag der commissie voor de verzoekschriften op het adres van den oud-houtvester W. H. van der Haas. — Britsch-Indische koelies in Britsch-Guyana. — Maandel. Revue van Brochures, enz. — Koloniale literatuur: Mr. S. R. Steinmetz: Oorsprong en eerste ontwikkeling van het testeer- en voogdijrecht, door Mr. F. D. E. van Ossenbruggen. — Dr. H. J. Kessler: Iets over Aetiologie, enz. der Beri-Beri, door Ph. Laoh. — Wetenschap en Industrie: De wijziging van het Mailcontract met de Mpij. Nederland. — De overlandreis via Siberië. — Aankoop van goud in Ned.-Indië. — Een nieuw muntstelsel in de Straits-Settlements. — N. Mac Leod: De Oost-Indische Compagnie op Sumatra in de 17e eeuw. — W. C. M.: Maandel. Bibliographie voor Oost- en West-Indië. — Financieel overzicht.

De Gids. Augustus 1903.

T. J. Bezemer: Twee Javaansche dierenfabels.

Vragen van den Dag. Augustus 1903.

De Goden en godsdienstige meeningen der Possoërs op Celebes (Alb. Kruyt).

Tijdschr. voor Nijverheid en Landbouw in Ned.-Indië. Juli 1903.

W. E. Leembruggen: Koffiebemesting. — P. J. van Maanen: De Indigoplant als bemestingsmateriaal voor rameh. — van Asbeck: Verslag omtrent de uitvoering van het voorloopig bedrijfsplan van het boschdistrict Semarang c.a. der periode 1891 tot en met 1900. — v. M.: De zand-tegel fabricatie. — Agra: Kokos-cultuur. — Het cacao-vraagstuk in Suriname.

De Indische Mercuur. 4 Aug. 1903, No. 31.

Jhr. Mr. C. H. J. van Haeften: Bijdrage tot de oplossing van het wortelrotvraagstuk bij het suikerriet. — Kina en Kinine. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Invoer van petroleum in eenige Aziatische landen 1900, 1901 en 1902. — Dr. C. L. v. d. Burg: Vrouwelijke geneeskundige hulp in Algiers. — Kinine-prijzen. — Verslag van het Mijnwezen over het 4e kwartaal 1902. — Verslagen van Maatschappijen. — Dividenden. — Enz.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	14 Aug.	28 Aug.	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	8 Aug.	22 „	11.30 's av.
Genua, Nederland,	11 „	25 „	9.15 's av.

(Suppletoire verzending den dag volgende op den aangegeven maildag te 5.5 's morgens.)

Marseille, Lloyd,	11 Aug.	1 Sept.	7.45 vm.
Marseille, Fr. dienst,	8 „	22 Aug.	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	14 „	28 „	1.—mid.
Napels, Duits. dienst,	3 Aug.	17 „	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12 uur, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.